

PGGM N.V.

Jaarverslag 2012

Voor een waardevolle toekomst

Inhoud

PGGM N.V. Jaarverslag 2012	5
PGGM in het kort	7
Bericht van de raad van commissarissen	9
Verslag van de raad van bestuur	14
Financieel resultaat	21
Risicomanagement en in control statement	23
Jaarrekening 2012	28
Geconsolideerde balans per 31 december 2012	29
Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2012	30
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2012	31
Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening	32
1 Algemene toelichting	33
1.1 Informatie over PGGM N.V.	33
1.2 Groepsverhoudingen	33
1.3 Stelselwijzigingen	34
1.4 Consolidatie	35
1.5 Verbonden partijen	36
1.6 Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen	36
1.7 Toelichting op het kasstroomoverzicht	36
1.8 Schattingen	37
2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva	38
2.1 Algemeen	38
2.2 Vergelijking met voorgaand jaar	38
2.3 Vreemde valuta	38
2.4 Immateriële vaste activa	38
2.5 Materiële vaste activa	38

2.6	Financiële vaste activa	39
2.7	Bijzondere waardevermindering van vaste activa	39
2.8	Beleggingen voor risico verzekeringsbedrijf	40
2.9	Beleggingen voor risico polishouders	40
2.10	Resultaatbepaling	41
3	Immateriële vaste activa	43
4	Materiële vaste activa	44
5	Financiële vaste activa	46
6	Beleggingen voor risico verzekeringsbedrijf	47
7	Beleggingen voor risico polishouders	49
8	Vorderingen	50
9	Liquide middelen	51
10	Eigen vermogen	51
11	Vorzieningen risico verzekeringsbedrijf	52
12	Vorzieningen risico polishouders	53
13	Vorzieningen belastingen	54
14	Overige voorzieningen	55
15	Langlopende achtergestelde schulden	56
16	Kortlopende schulden	57
17	Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	58
18	Omzet	59
19	Verzekeringstechnische lasten	61
20	Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	61
21	Personeelskosten	62
22	Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	63
23	Overige bedrijfskosten	64
24	Beleggingsresultaten	64
25	Financiële baten	65
26	Financiële lasten	65
27	Belastingen	66
28	Transacties met verbonden partijen	66

Technische rekening 2012 67

Technische rekening PGGM Levensverzekeringen N.V.	68
Technische rekening PGGM Schadeverzekeringen N.V.	69

Risicobeheer 70

Enkelvoudige balans per 31 december 2012 73

Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2012 74

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening 2012 75

29	Immateriële vaste activa	76
30	Materiële vaste activa	76
31	Financiële vaste activa	77
32	Vorderingen	78
33	Eigen vermogen	79

34	Vorzieningen	80
35	Langlopende achtergestelde schuld	80
36	Langlopende overige schulden	80
37	Kortlopende schulden	81
38	Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	82
39	Overig resultaat na belastingen	83

Overige gegevens	84
------------------	----

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	85
---	----

Statutaire bepalingen omtrent bestemming van het resultaat	86
--	----

Gebeurtenissen na balansdatum	87
-------------------------------	----

PGGM N.V.

Jaarverslag 2012

Voor een waardevolle toekomst

Algemeen

(Adres)gegevens

PGGM N.V.
Noordweg Noord 150
3704 JG Zeist
Postbus 117
3700 AC Zeist

Telefoon +31 (0)30 277 99 11
www.pggm.nl
Inschrijvingsnummer KvK Utrecht 30228472

Raad van bestuur¹

M.J. van Rijn (tot 5 november 2012)
E.F. Bos²
P.A.M. Loven

Accountant

KPMG Accountants N.V.
Postbus 43004
3540 AA Utrecht

Informatie

Afdeling Corporate Communicatie
Telefoon +31 (0)30 277 97 35
E-mail: communicatie@pggm.nl

¹ De dagelijkse leiding van PGGM N.V. is in handen van het executive committee (EC). Het EC bestaat uit de functionarissen die verantwoordelijk zijn voor de zes businessunits van de vennootschap en haar dochterondernemingen. Voorzitter van het EC is de Chief Executive Officer (CEO), die tot en met ultimo 2012 samen met de Chief Institutional Business (vice-voorzitter) en de Chief Financial Risk Officer de raad van bestuur vormde.

² Else Bos is per 6 maart 2013 benoemd tot CEO onder voorbehoud van goedkeuring door DNB.

PGGM in het kort

PGGM is een coöperatieve pensioenuitvoeringsorganisatie. Wij verlenen aan diverse pensioenfondsen, de aangesloten werkgevers en hun werknemers diensten op het gebied van pensioenbeheer, integraal vermogensbeheer en bestuurlijke advisering. Eind 2012 beheren we € 134 miljard pensioenvermogen voor onze klanten.

Naast de dienstverlening aan onze opdrachtgevers, ontwikkelen we voor onze meer dan 577.000 leden en de werkgevers uit de sector zorg en welzijn aanvullende diensten op het gebied van pensioen, zorg, wonen en werk. Door deze domeinen aan elkaar te verbinden, helpen we mensen bij het realiseren van een waardevolle toekomst.

PGGM is een organisatie waar gewerkt wordt met geld, maar waar het draait om mensen. We geloven in duurzaamheid en kijken daarom altijd naar de lange termijn, met respect voor mens en omgeving. Vanuit dat perspectief zijn we elke dag bezig om mensen te helpen bij het realiseren van een waardevolle toekomst. Een toekomst waarin het gaat om meer dan geld alleen. Waarin niet alleen welvaart telt, maar ook welzijn.

Missie

Wij helpen mensen bij het realiseren van een waardevolle toekomst. Gedreven door onze oorsprong verbinden wij en delen wij resultaat.

Kernwaarden

We zijn daadkrachtig, open en eerlijk, baanbrekend en hebben respect voor mens en omgeving.

PGGM onderscheidt zich

PGGM onderscheidt zich van andere pensioenuitvoeringsorganisaties. Vanuit coöperatieve beginselen werken we voor pensioenfondsen en hun deelnemers. Wij geloven in een gezonde bedrijfsvoering en in het delen van resultaat. Winst is daarom voor ons een middel om te investeren in PGGM, in onze leden én in onze klanten. PGGM heeft een betrokken en menselijke benadering. Alles wat wij doen, doen we voor de waardevolle toekomst van onze leden en de deelnemers van de pensioenfondsen waarvoor wij werken.

Profiel PGGM

We zijn ervan overtuigd dat maatschappelijk rendement en financieel rendement hand in hand gaan. In het beleggingsbeleid en ons eigen handelen spelen milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur een belangrijke rol. We faciliteren onze klanten om maximale transparantie te bieden over de beleggingen.

We zijn vakmensen op het gebied van pensioenbeheer, vermogensbeheer en bestuurlijke advisering. Door onze jarenlange ervaring kennen wij de uitdagingen en verantwoordelijkheden waar bestuurders van pensioenfondsen dagelijks mee geconfronteerd worden.

Wij geloven in het belang van het voortdurend verbeteren van onze dienstverlening, processen en organisatie. Dat geloof is verankerd in onze bedrijfsvoering en in onze coöperatieve structuur.

Bestuursstructuur

PGGM is een coöperatie, opgericht door de sociale partners in de sector zorg en welzijn. De coöperatie is 100% aandeelhouder van PGGM N.V. Het coöperatiebestuur legt verantwoording af aan de ledenraad. Het dagelijkse bestuur van PGGM N.V. is in handen van het executive committee (EC). De raad van bestuur (de statutaire directie), bestaande uit de CEO en CFRO, legt verantwoording aflegt aan de aandeelhouder en de raad van commissarissen. De overige leden van het EC leggen verantwoording af aan de voorzitter van het EC, de CEO.

PGGM in cijfers

	31 december 2012	31 december 2011
Aantal leden coöperatie PGGM	577.000	563.000
Totaal aantal pensioendeelnemers*	2,5 miljoen	2,4 miljoen
Jaaromzet	€ 256,2 miljoen	€ 262,9 miljoen
Vermogen onder beheer**	€ 133,7 miljard	€ 114,8 miljard
Personele omvang	1.223 medewerkers (1.165 fte's)	1.186 medewerkers (1.112 fte's)

* Dit betreft het aantal pensioendeelnemers van institutionele klanten van PGGM.

** Exclusief DPFS

Bericht van raad van commissarissen

Aan: de aandeelhouder van PGGM N.V.

Hierbij bieden wij u de jaarrekening 2012 van PGGM N.V. aan. De jaarrekening is opgemaakt door de raad van bestuur en door ons ondertekend. De jaarrekening is gecontroleerd door KPMG, die hieraan een controle-verklaring heeft gehecht. Wij hebben kennisgenomen van de jaarrekening 2012. De jaarrekening 2012 wordt door ons aangeboden aan de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA), te houden op woensdag 5 juni 2013. Ons voorstel is dat de AVA deze jaarrekening ongewijzigd vaststelt.

Samenstelling raad van commissarissen

Mevrouw A.M. Vliegenthart is per 31 december 2012 afgetreden als commissaris wegens gezondheidsredenen. Mevrouw Vliegenthart was sinds 2007 lid van de raad van commissarissen van PGGM. Wij danken haar voor haar kundige en betrokken inzet in deze voor de pensioensector roerige periode. Per 1 januari 2013 is een nieuwe commissaris toegetreden, mevrouw M.R. van Dongen.

Nevenfuncties raad van commissarissen

Nevenfuncties de heer ir. ing. H. (Herman) de Boon

Geboortedatum 23 september 1946
Nationaliteit Nederlandse
Huidige functie HDB2002 B.V. een portfolio van bestuurlijke en toezichthoudende functies

Bestuurlijke en toezichthoudende functies

- Voorzitter raad van toezicht ziekenhuis Gelderse Vallei
- Voorzitter raad van commissarissen Holding Trobas N.V.
- Voorzitter raad van commissarissen Van den Bos N.V.
- Voorzitter raad van commissarissen Best Fresh holding B.V.
- Voorzitter raad van commissarissen CC Containercentrale (Denemarken)
- Voorzitter bestuur Ned. Verbond Groothandel
- Voorzitter bestuur Vereniging Bloemengroothandel
- Lid dagelijks bestuur VNO/NCW
- Voorzitter kerkenraad PKN gemeente Scherpenzeel/Renswoude
- Lid raad van toezicht Zorggroep Charim

Nevenfuncties de heer W.H. (Wim) de Weijer MHA

Geboortedatum 13 november 1953
Nationaliteit Nederlandse
Huidige functie Directeur Advies B.V. 'W. de Weijer, bestuursadviseur', een portfolio van bestuurlijke en toezichthoudende functies

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- Voorzitter raad van commissarissen Tinteltuin B.V. Kinderopvang
- Voorzitter raad van commissarissen (participatiecommissaris) namens NPM Capital bij Wielco B.V.
- Voorzitter raad van commissarissen TCHS/PRB
- Lid raad van commissarissen FBTO zorgverzekeringen NV en de Friesland Zorgverzekeringen
- Lid raad van advies Mediq
- Lid raad van advies Nederlandse Zorgautoriteit
- Bestuurslid Wereld Foundation (micro krediet)

Overige nevenfuncties

- Voorzitter regiegroep 'White sheet op paper' voor PFZW

Nevenfuncties mevrouw mr. W.E.L. (Wanda) van Kerkvoorden

Geboortedatum 22 januari 1968
Nationaliteit Nederlandse
Huidige functie Managing partner SOLV Advocaten
Directeur Van Kerkvoorden Beheer B.V., een portfolio van bestuurlijke en toezichhoudende functies

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- Voorzitter raad van toezicht Stichting Butterfly Works (tot 31 december 2012)

Overige nevenfuncties

- Raadslid Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten
- Adviseur stuurgroep diversiteit van de Nederlandse Orde van Advocaten
- Docent en examinator ICT recht Grotius Academie
- Gastdocent Universiteit van Amsterdam, Leiden en Tilburg

Nevenfuncties mevrouw A.M. (Margo) Vliegthart tot 31 december 2012

Geboortedatum 18 juli 1958
Nationaliteit Nederlandse

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- Lid raad van toezicht UMC Utrecht (tot 1 juli 2012)
- Lid raad van toezicht topsportcommunity.
- Lid raad van commissarissen DSM NL BV (tot 1 oktober 2012)
- Lid College financieel toezicht Bonaire, Saba en St. Eustatius (tot 1 juli 2012)
- Lid College financieel toezicht Curacao en Sint Maarten (tot 1 juli 2012)
- Lid raad van advies Sociale Verzekeringsbank
- Lid raad van advies Universitair centrum sportgeneeskunde
- Voorzitter stuurgroep Sectorplan sportonderzoeken onderwijs (NOC NSF) (tot 1 juli 2012)
- Voorzitter waarborgfonds kinderopvang (tot 1 juli 2012)

Nevenfuncties de heer L.J. (Lodewijk) de Waal

Geboortedatum 4 november 1950
Nationaliteit Nederlandse

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- Lid raad van commissarissen ING Groep N.V.
- Voorzitter raad van advies Stichting Nationaal Fonds Kunstbezit
- Lid raad van advies Zorgverzekeraars Nederland
- Voorzitter bestuur Humanistische Alliantie
- Lid adviesraad RNTC (Wereldomroep ontwikkelingsprojecten)
- Lid bestuur Stichting Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis
- Voorzitter raad van toezicht Stichting IRC te Delft (internationaal kenniscentrum water en sanitatie)
- Lid Nederlands Nationaal Contact Punt van de OESO
- Voorzitter raad van toezicht Museum Volkenkunde Leiden

Overige nevenfuncties

- Lid toetsingscommissie Beoordeling Beloning Bestuurders en Honorering Commissarissen Woningcorporaties
- Voorzitter Platform 'Slim Werken Slim Reizen'

Nevenfuncties de heer M.W. (Maarten) Dijkshoorn

Geboortedatum 13 juli 1950
Nationaliteit Nederlandse
Huidige functie Directeur Bente Vooruit B.V., een portfolio van bestuurlijke en toezichhoudende functies

Bestuurlijke en toezichhoudende functies

- Lid van de commissie intern toezicht van het Pensioenfonds voor de Predikanten in de Protestantse Kerk in Nederland
- Voorzitter raad van commissarissen De Goudse Verzekeringen
- Vice-voorzitter raad van commissarissen Mitros
- Lid raad van commissarissen MediRisk
- Lid raad van commissarissen Monuta
- Voorzitter raad van advies AEMAS UvA
- Lid college van vereffenaars Pensioenfonds Stork
- Voorzitter bestuur Stichting Notarieel Pensioenfonds
- Lid bestuur Pharm Acces

Overige nevenfuncties

- Voorzitter jury Johan de Witt prijs van het Actuarieel Genootschap
- Directeur MartAnSa B.V.

Rooster van aftreden

Naam	Datum benoeming	Datum eerste herbenoeming
De heer ir. ing. H. (Herman) de Boon (<i>voorzitter</i>)	28 september 2007	28 september 2011
De heer W.H. (Wim) de Weijer MHA (<i>vice voorzitter</i>)	20 juli 2007	20 juli 2011
Mevrouw drs M.R. (Miriam) van Dongen*	1 januari 2013	
De heer L.J. (Lodewijk) de Waal	20 juli 2007	20 juli 2011
De heer drs. M.W. (Maarten) Dijkshoorn AAG	27 november 2009	28 september 2011
Mevrouw mr W.E.L. (Wanda) van Kerkvoorden	30 augustus 2010	20 juli 2011

*onder voorbehoud van goedkeuring door DNB

Bij (her)benoeming zullen commissarissen in de raad van commissarissen zitting nemen voor een periode van maximaal vier jaar, en komen daarna in aanmerking voor herbenoeming, met dien verstande dat de zittingsperiode van een lid nooit langer kan zijn dan twaalf jaar.

Indien zich een tussentijdse vacature in de raad van commissarissen voordoet heeft degene die wordt benoemd ter voorziening in de tussentijds ontstane vacature zitting voor de tijd die zijn voorganger nog te vervullen had.

Verslag toezichtstaken

Raad van commissarissen

De raad van commissarissen vergaderde in 2012 acht keer. Zeven vergaderingen waren regulier, één was ingelast. In verband met ziekte heeft één commissaris de vergaderingen in het geheel niet kunnen bijwonen. Zij gaf vooraf haar commentaar en opvatting over de geagendeerde onderwerpen door aan de voorzitter. Verder was één lid van de RvC bij één vergadering verhinderd, voor het overige waren alle RvC-leden bij alle vergaderingen aanwezig.

Vaste agendapunten van elke reguliere vergadering zijn de ontwikkelingen in de omgeving, de financiële resultaten en de strategie van PGGM. Ook performance-, risk- en auditrapportages worden regelmatig besproken. Hierbij wordt tevens aandacht besteed aan de belangrijkste risico's die aan de bedrijfsvoering zijn verbonden.

In 2012 is uitgebreid stilgestaan bij het meerjarenplan 2012-2015, inclusief de opgestelde (pensioen-)scenario-analyses, kapitalisatie en de resultaatbestemming.

De raad van commissarissen sprak in 2012 nader over de strategische heroriëntatie van de verzekeringsportefeuilles, nieuwe institutionele klanten en de oprichting van de Premie Pensioen Instelling (PPI) door PGGM en Rabobank. De raad heeft het functioneren van de externe accountant geëvalueerd en is tot voordracht tot herbenoeming aan de Algemene Aandeelhoudersvergadering (AVA) overgegaan. In december 2012 heeft een ingelaste bijeenkomst van de raad plaatsgevonden over strategische ontwikkelingen op het gebied van pensioenuitvoering.

Verslag commissies

Audit-, risk- en compliancecommissie

De audit-, risk- en compliancecommissie kwam in 2012 vier keer bij elkaar. De vergaderingen werden bijgewoond door de voorzitter en de chief financial risk officer (CFRO) van de raad van bestuur en door de directeur Internal Audit. In 2012 is besloten dat de externe accountant voortaan aanwezig zal zijn bij de vergaderingen van de auditcommissie. De commissie heeft bij de bespreking van het jaarverslag afzonderlijk met de accountant gesproken. Daarbij is geconstateerd dat er geen bijzonderheden zijn die niet met de leden van de raad van bestuur gedeeld kunnen worden.

Vaste onderwerpen in de commissievergaderingen waren de performance-, risico- en auditrapportages, de jaarrekening en het jaarverslag en het jaarplan van Internal Audit. Daarnaast zijn onder meer het meerjarenplan, de diverse strategische trajecten zoals o.a. de verkoop van de verzekeringsportefeuilles en de bancaire transitie besproken. In aparte verdiepingsbijeenkomsten is nader ingegaan op ontwikkelingen bij vermogensbeheer, risk, ICT en het jaarplanproces.

De CFRO en de voorzitter van de auditcommissie hadden ook in 2012 buiten de vergaderingen regelmatig contact met elkaar over actuele onderwerpen en over de agendering voor de vergaderingen.

Remuneratie-, selectie- en benoemingscommissie

De remuneratie-, selectie- en benoemingscommissie vergaderde vijf keer. In de vergaderingen zijn adviezen opgesteld ten behoeve van de raad van commissarissen over het functioneren van de raad van bestuur. Ook is geadviseerd over de toekenning van de variabele beloning over 2011, het beloningsbeleid 2012 van de raad van bestuur en PGGM N.V. en over het invoeren van de zogenoemde claw back regeling, waarbij achteraf een variabele beloning kan worden teruggevorderd als deze bij nader inzien en met nieuwe kennis beschouwd onterecht verstrekt is. Verder is ten behoeve van de werving van een nieuwe commissaris een profielschets opgesteld en zijn voor de vervulling van deze positie diverse gesprekken gevoerd. In verband met het vertrek van de voorzitter van de raad van bestuur (CEO) van PGGM, die de positie van staatssecretaris van volksgezondheid aanvaardde in het nieuwe kabinet, is een opvolgingsprocedure gestart. Tot slot is het evaluatieonderzoek naar het functioneren van de raad van commissarissen een onderwerp van bespreking in een verdiepingsbijeenkomst geweest.

De raad van commissarissen is van mening dat de raad van bestuur het afgelopen boekjaar goed heeft gefunctioneerd. Eenzelfde vaststelling geldt voor de individuele leden van de raad van bestuur. CEO Martin van Rijn willen wij op deze plek nadrukkelijk danken voor de plezierige en open samenwerking met de raad én voor zijn inzet voor PGGM in de afgelopen jaren.

Kwaliteitsborging

Jaarlijkse evaluatie

In het vierde kwartaal van 2012 evalueerde de raad het eigen functioneren en die van haar commissies. Geconstateerd is dat het functioneren van de raad en dat van de individuele leden als open, gedegen, betrokken en onafhankelijk kan worden gezien. De diversiteit van de achtergronden en personen passen goed bij de aard, omvang van de onderneming en de huidige ontwikkelingen.

In 2011 zijn reeds op basis van een evaluatie door een externe deskundige aanbevelingen gedaan onder andere op het gebied van verdere professionalisering van het team met het oog op de dynamiek in de toekomst en verdere gezamenlijke verdieping van de strategie met de raad van bestuur. De aandachtspunten die uit de zelfevaluatie over 2012 naar voren zijn gekomen betreffen met name de bestuurlijke drukte, meer aandacht voor

de 'soft skills' in intervisie en teambuilding. Deze aandachtspunten zijn in de jaaragenda voor 2013 meegenomen.

Educatie

In september 2012 maakte de raad van commissarissen samen met de leden van het executive committee een bestuursreis naar Brussel. Met internationale sprekers is van gedachten gewisseld over ontwikkelingen op het gebied van de fiscale unie, pensioenen en financiële markten.

Daarnaast vonden verdiepingsbijeenkomsten plaats voor de raad van commissarissen. In deze bijeenkomsten zijn presentaties gegeven op het gebied van vermogensbeheer, het nieuwe pensioencontract en Business & IT Architectuur door PGGM.

Verder is een opleidingsplan opgesteld waarin afspraken zijn gemaakt om (individuele) opleidingen en verdiepingsbijeenkomsten te volgen op het gebied van:

- Bestuur, organisatie en communicatie
- Producten, diensten en markten waarop PGGM actief is
- Beheerste en integere bedrijfsvoering
- Evenwichtige en consistente besluitvorming

Informatievoorziening

De raad van commissarissen is bijgepraat over de ontwikkelingen op het gebied van human resources. Middels een vlootshow en een talentenlunch is kennisgemaakt met het aanwezige talent in de organisatie. Daarnaast heeft een commissaris zitting in het curatorium van het leiderschapsprogramma. Een commissaris is betrokken bij een project voor een klant (het project White Sheet Of Paper). Verder nemen de commissarissen frequent deel aan door PGGM georganiseerde bestuursmodules met diverse onderwerpen op het gebied van pensioenen en beleggen.

Verhouding met de aandeelhouder

De contacten die de raad van commissarissen onderhoudt met de aandeelhouder vinden primair plaats in de vergaderingen van de aandeelhouder. Contacten tussen de vennootschap en aandeelhouders buiten de aandeelhoudersvergadering om zijn tevens van belang. De raad van commissarissen ziet erop toe dat de vennootschap, in die gevallen waarin dit van belang wordt geacht, ingaat op verzoeken van aandeelhouders tot het aangaan van een gesprek. Onder andere hebben in 2012 twee extra aandeelhoudersvergaderingen plaatsgevonden om specifieke dossiers te met elkaar te delen. Daarnaast vindt regulier voorzittersoverleg plaats met de voorzitters van de gremia. Buiten de vergaderingen om bestond in het zogenoemde PGGM-overleg regelmatig contact tussen de leden van de raad van commissarissen en de leden

van de raad van bestuur, met name tussen de voorzitters. De vennootschap kan zelf ook het initiatief nemen tot het aangaan van een gesprek met een aandeelhouder. De voorzitter van de raad van commissarissen is altijd aanwezig bij de vergaderingen van de aandeelhouder. Bij de jaarvergadering van de aandeelhouder is de voltallige raad van commissarissen aanwezig.

Contacten met stakeholders en overleg met de ondernemingsraad

De leden van de raad van commissarissen wonen bijeenkomsten met het coöperatiebestuur en de ledenraad bij. Ieder lid van de raad bezoekt daarnaast jaarlijks een overlegvergadering van de ondernemingsraad.

Vooruitblik

Vanaf de laatste twee maanden van 2012 is de functie van CEO waargenomen door mevrouw E.F. Bos. Op 6 maart 2013 is zij benoemd tot CEO onder voorbehoud van goedkeuring door DNB. De eerste helft van 2013 staat verder in het teken van het nader invulling geven aan de strategie en verdere uitwerking van het meerjarenplan van PGGM.

Dankwoord

De raad van commissarissen dankt de medewerkers van PGGM en de leden van het executive committee voor hun inzet, betrokkenheid en bijdragen in 2012. Het was een jaar waarin de onzekerheid over de toekomst van het Nederlandse pensioenstelsel voortduurde en waarin een duurzaam en verantwoord opereren van de nationale en internationale financiële sector allerm minst vanzelfsprekend was. Juist in die omstandigheden waarderen wij de inzet en passie van medewerkers die vanuit een coöperatieve instelling werken aan een in alle opzichten waardevolle toekomst.

Zeist, 5 juni 2013

De heer ir.ing. H. (Herman) de Boon, voorzitter
De heer drs. M.W. (Maarten) Dijkshoorn AAG
Mevrouw drs. M.R. (Miriam) van Dongen*
Mevrouw mr. W.E.L. (Wanda) van Kerkvoorden
De heer L.J. (Lodewijk) de Waal
De heer W.H. (Wim) de Weijer MHA

* Onder voorbehoud van goedkeuring door DNB

Verlag van de raad van bestuur

Voorwoord: naar een waardevolle toekomst

Het afgelopen jaar was opnieuw een roerig jaar. Het Nederlandse pensioenstelsel bleef onder druk staan. De financiële crisis beleefde in Europa nieuwe dieptepunten en de Nederlandse politieke omgeving was sterk in beweging. Dat leidde ook voor pensioenfondsen en hun deelnemers tot onzekerheid over de toekomst. In de loop van 2012 werd steeds duidelijker dat een groot deel van de deelnemers in 2013 rekening moest gaan houden met een verlaging van hun pensioen. Voor veel pensioenfondsen was het voor het eerst in de geschiedenis dat dergelijke pijnlijke maatregelen moesten worden genomen.

Debat tussen generaties

Hoe de financiële crisis zich ook zal ontwikkelen, de vergrijzing en het feit dat we steeds langer leven maakt ons pensioen duurder en het risico voor deelnemers van pensioenfondsen groter. Want dat we langer leven is goed nieuws, maar omdat we daardoor ook langer genieten van pensioen moet daar veel extra geld voor opzij gezet worden. Die ontwikkeling zet collectieve en solidaire arrangementen onder druk. In 2012 laaide het debat over de solidariteit tussen generaties op. Ouderen voelen zich benadeeld, terwijl jongeren tegelijkertijd vrezen dat relatief vermogende ouderen hun verworven rechten zodanig beschermen dat er voor volgende generaties weinig meer overblijft. PGGM mengde zich actief in dit debat, onder meer via regelmatige opiniebijdragen in het Financiële Dagblad.

PGGM maakt zich sterk voor solidariteit

PGGM gelooft in het Nederlandse pensioenstelsel, waarin een belangrijke rol is weggelegd voor collectiviteit en solidariteit. Wij zijn ervan overtuigd dat doordat we ons pensioen samen regelen, iedereen uiteindelijk het beste af is. Daarom denken we graag mee over aanpassingen en modernisering die het stelsel sterker kunnen maken. In 2012 hebben we onze kennis en kunde op dat gebied met meer energie dan ooit ingezet, samen met onze klanten. We dachten op allerlei niveaus mee over

noodzakelijke vernieuwingen en begeleidden klanten in de aanloop naar een nieuwe pensioenregeling. En we hebben steeds onze leden en de deelnemers van onze klanten daar zoveel mogelijk bij betrokken. Want ook dat is een essentieel uitgangspunt van onze coöperatieve inslag: wij willen het samen doen.

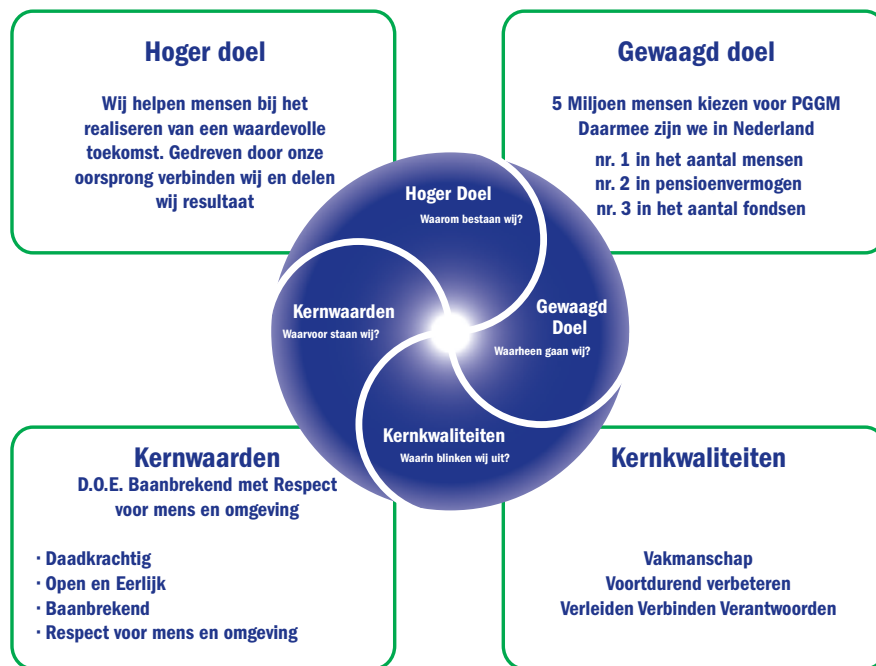
Een waardevolle toekomst

Het is niet voor niets dat PGGM zich met volle overtuiging inzet voor het behoud en de versterking van een collectief en solidair geregeld pensioen. Want de waardevolle toekomst die wij nastreven vraagt allereerst een solide pensioenstelsel. Maar een waardevolle toekomst voor onze klanten en de leden van de coöperatie PGGM vraagt om meer dan geld alleen. Wij geloven dat de toekomst vraagt om vernieuwingen die een verbinding vormen tussen de domeinen pensioen, zorg, wonen en werken. Aan die vernieuwing en verbinding werken wij samen met een toenemend aantal partners, vaak ook coöperaties. Daarbij staat steeds het volgende centraal: het gaat niet om instituties, organisaties en beleid, maar om de wensen, zorgen en dromen van mensen. Onze oude dag moet daaromheen georganiseerd worden, in plaats van andersom.

We kijken daarom als het gaat om het vormgeven van een duurzaam stelsel voor de oude dag verder dan pensioen alleen. Zo voelen we ons sterk betrokken bij de verdere ontwikkeling van de sector zorg en welzijn. De behoefte aan goede zorg en welzijn zal de komende decennia alleen maar verder toenemen, vooral door de vergrijzing. Een aantrekkelijke sector, waarin het prettig en gezond werken is, is van levensbelang om aan die groeiende vraag te kunnen blijven voldoen. We zetten bij PGGM onze expertise graag in om daaraan bij te dragen.

E.F. Bos

P.A.M. Loven

Onze visie: mensen helpen bij het realiseren van een waardevolle toekomst

PGGM heeft een heldere visie en strategie ontwikkeld, waarin het begrip waardevolle toekomst centraal staat.

Als we mensen willen helpen met het realiseren van een waardevolle toekomst, dan begint dat met het bieden van excellente pensioenuitvoering en vermogensbeheer. Daar werken we elke dag aan.

Voor de leden van onze coöperatie en de deelnemers van onze klanten is een goed en betrouwbaar collectief pensioen een eerste voorwaarde. Dat moet dus in orde zijn. Maar het gaat over meer. Het gaat ook over:

- Wonen, want de meeste mensen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen;
- Zorg, want het is de vraag of de zorg straks beschikt over voldoende medewerkers en of de zorg voor iedereen betaalbaar en bereikbaar is en blijft;
- Werk, want we moeten langer doorwerken. Dat maakt dat we ook langer fit moeten zijn. Daarom is aandacht voor vitaliteit en gezond werken belangrijk.

Traditioneel worden pensioen, zorg, wonen en werk in aparte hokjes geplaatst. Het zijn gescheiden domeinen die vanuit verschillende, soms langs elkaar heen werkende instituties worden georganiseerd. PGGM is echter van mening dat we alleen op een geïntegreerde manier de problemen van de vergrijzing kunnen oplossen. Daarom zoeken we in nauwe samenwerking met andere

partijen naar oplossingen voor de toekomst. Om mensen echte keuzes te bieden, waarmee zij zelf invulling kunnen geven aan hun waardevolle toekomst. Zo kunnen we een baanbrekende rol blijven spelen in de ontwikkeling van het Nederlandse pensioenstelsel.

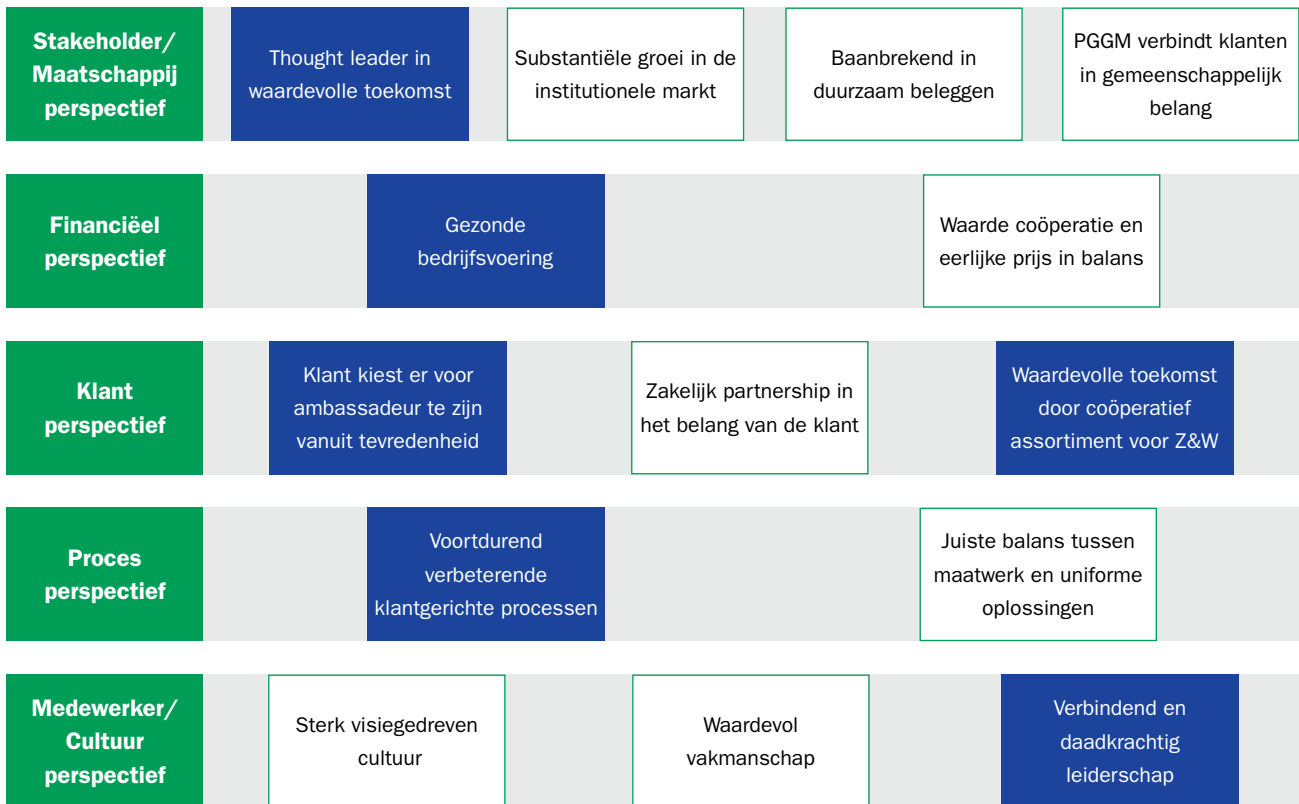
Om duidelijk te maken waar we voor staan, hebben we een aantal kernwaarden en kernkwaliteiten geformuleerd. Zo kunnen we onze visie vorm geven. We zijn:

- Daadkrachtig (we zijn gericht op resultaat en in staat om snel oplossingen te vinden)
- Open en eerlijk (we houden niets achter en communiceren helder en duidelijk)
- Baanbrekend (we verkennen nieuwe paden en durven het vertrouwde los te laten)
- En we hebben respect voor mens en omgeving (we respecteren verschillen en we handelen verantwoord en duurzaam).

We staan voor vakmanschap en voor voortdurend verbeteren. Onze kernkwaliteiten zijn verleiden, verbinden en verantwoorden. Daar moeten wij goed in zijn. Met een professionele passie streven we naar kwaliteit. Daarbij zijn we kritisch naar onszelf en onze manier van werken en zijn we voortdurend bezig met verbeteringen. We zorgen dat we aantrekkelijk zijn voor onze klanten. We luisteren, brengen mensen bij elkaar en leggen verantwoording af over wat we beloven.

Onze strategie

De strategie van PGGM moet er voor zorgen dat we onze visie ook echt waar kunnen maken. We beschrijven onze strategie in een zogeheten strategiekaart vanuit vijf verschillende perspectieven. Ieder perspectief heeft een aantal speerpunten voor de komende jaren.

Maatschappij

Wij willen een toonaangevende speler zijn op het gebied van een duurzaam, collectief en solidair pensioenstelsel en een waardevolle toekomst. Wij geloven in het Nederlandse pensioenstelsel. We ontwikkelen, verbeteren en vernieuwen producten.

Financiën

Onze visie en strategie beginnen met een gezonde financiële bedrijfsvoering. Onze klanten zijn gebaat bij hoge kwaliteit en deskundigheid tegen zo laag mogelijke kosten. We delen ons resultaat met onze klanten en onze leden.

Klanten

Wij werken voor verschillende klanten. Onze multi-client aanpak betekent dat we niet voor iedereen hetzelfde doen. We leveren dus altijd maatwerk, maar gebruiken tegelijkertijd onze schaalgrootte om de kosten zo laag mogelijk te houden. De klant staat altijd centraal. We willen pensioenfondsbestuurders helpen bij het zorgen voor hun deelnemers, werkgevers helpen bij het zorgen voor hun werknemers en leden helpen bij het zorgen voor zichzelf en voor elkaar.

We willen onze bestaande institutionele klanten goed blijven bedienen en hen zo tevreden houden dat zij ook in de toekomst voor ons kiezen en ons aanbevelen bij andere pensioenfondsen.

De ledenvereniging geven we verder vorm door samen met de leden en met werkgevers de waardevolle toekomst in te vullen.

Processen

We werken aan de hand van efficiënte en effectieve processen. We werken aan voortdurende verbetering en aanpassing van onze werkprocessen. Wij willen dat onze klanten voldoende flexibiliteit en maatwerk ervaren, terwijl ze waar mogelijk maximaal profiteren van de voordelen van standaardisatie.

Medewerkers

Voorwaarde voor het slagen van de visie en strategie is dat alle PGGM'ers de visie in hun dagelijkse werkzaamheden toepassen. We willen dat onze klanten de kernwaarden en kernkwaliteiten in ons gedrag en prestaties herkennen en waarderen.

Kostenbeheersing

In de komende jaren zal het aantal gepensioneerden stijgen. Dit leidt tot aanzienlijk meer werk in de uitvoering. Om het gewenste kostenniveau te behouden, zonder de kwaliteit te verliezen, zijn er projecten voorzien om tot oplossingen te komen die leiden tot een verdergaande automatisering van het proces van pensioentoekenning en van de online dienstverlening. Daarnaast is er blijvend aandacht voor de kosten van governance, strategie, control en de financiële administratie.

Pensioenfonds Huisartsen (SPH) nieuwe klant en overname DPFS

Pensioenfonds voor Huisartsen (SPH) is in 2012 klant geworden van PGGM en koos daarbij voor een vernieuwde, op maat gesneden dienstverlening. PGGM heeft na afloop van het verslagjaar, per 2013, de huidige uitvoeringsorganisatie van SPH, Doctors Pension Funds Services (DPFS B.V.), in haar geheel overgenomen. Gebruikmakend van de kwaliteit en expertise van DPFS heeft PGGM haar dienstenportfolio op twee vlakken uitgebreid. Ten eerste is een dienst opgezet specifiek voor beroepspensioenfonds, waarmee deze fondsen pensioenuitvoering op maat ontvangen. Daarnaast is het vermogensbeheer uitgebreid met een aparte afdeling External Segregated Mandates, waarmee gescheiden van PGGM-fondsen ook in externe mandaten kan worden belegd. SPH is de eerste klant van deze nieuwe dienstverlening.

Samenwerkingsverbanden met andere partijen

We beseffen dat we om onze visie waar te maken, effectiever kunnen zijn wanneer we samenwerken met andere, gelijkgestemde partners. Vaak zijn dat coöperaties. Een aantal samenwerkingsverbanden lichten we hieronder toe.

PPI met Rabobank

PGGM heeft samen met Rabobank de stichting Rabo PGGM Premiepensioeninstelling (PPI) opgericht. De zelfstandige stichting is sinds eind december 2012 in het bezit van een vergunning van De Nederlandsche Bank voor de uitvoering van een premiepensioenregeling. De Rabo PGGM PPI richt zich in eerste aanleg vooral op het Nederlandse midden- en kleinbedrijf.

Wehelpen.nl – marktplaats voor mantelzorg

In 2011 organiseerde PGGM gesprekken met zorgverzekeraars, banken, zorgaanbieders en de overheid over wat wij 'een waardevolle toekomst' noemen. Dat leidde concreet tot een online marktplaats voor mantelzorg, die het bieden en vinden van informele hulp moet vergemakkelijken. In 2012 is het platform onder de titel WeHelpen.nl verder ontwikkeld en getest in samenwerking met onder meer Rabobank, zorgverzekeraar CZ en Achmea.

AARP

In 2011 sloot PGGM een alliantie met het Amerikaanse AARP. Met bijna 40 miljoen leden is AARP de grootste vereniging van vijftigplussers ter wereld. Ook AARP is een coöperatie. Wij richten onze samenwerking op inkoopvoordeel voor leden, hart voor de zorg en oudere werknemers. In 2012, het Jaar van de Coöperatie, is met AARP een gezamenlijke denktank gevormd om te leren van elkaars ervaringen.

Kamer van Coöperatie

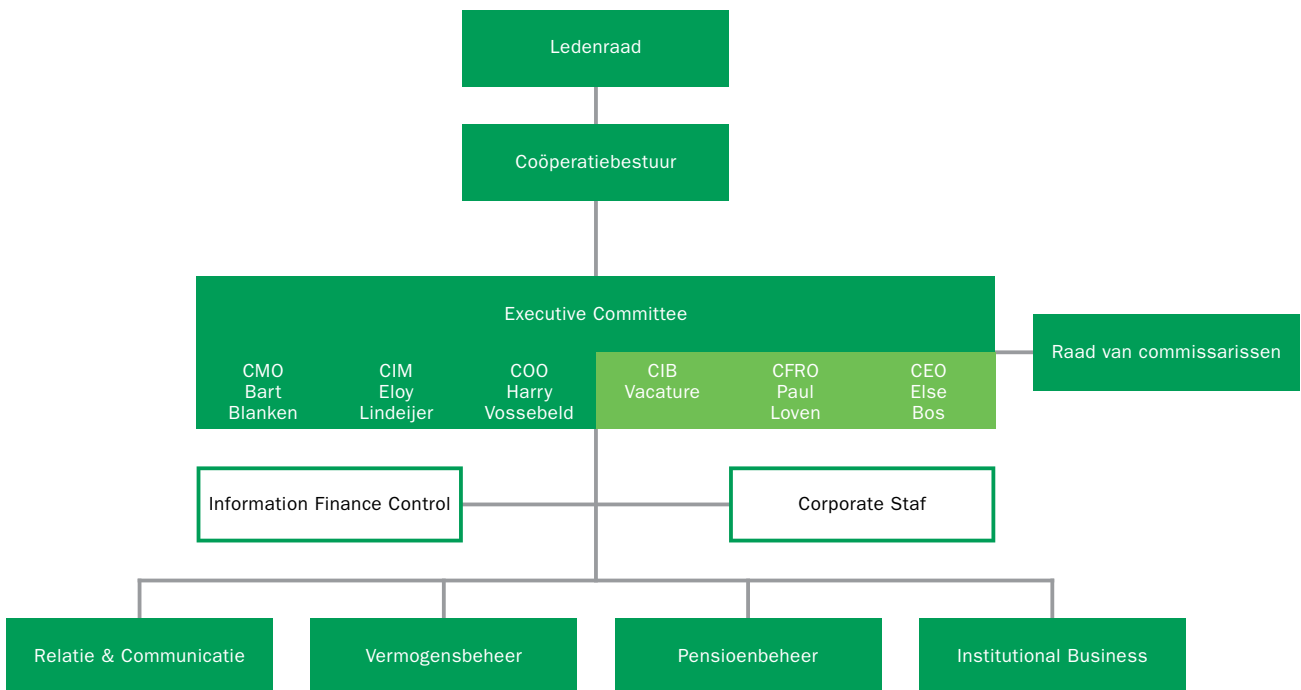
Om andere partijen te ondersteunen ook volgens een coöperatief model te werken, heeft PGGM samen met onder meer Rabobank en Achmea de Kamer van Coöperatie opgericht. De kamer fungeert als adviesloket, waar bedrijven terecht kunnen voor informatie en begeleiding in het opzetten van een coöperatie. Zo wil PGGM actief bijdragen aan het verspreiden van het coöperatieve model.

Duisenberg school of finance

PGGM heeft sinds 2011 een samenwerkingsovereenkomst met de Duisenberg school of finance. Deze opleiding is opgericht door de Nederlandse financiële sector, om toptalenten op te kunnen leiden tot nieuwe financiële leiders. De opleiding combineert hoogstaande financiële deskundigheid op academisch niveau met een maatschappelijke oriëntatie. Net als PGGM kijkt dit opleidingsinstituut verder dan geld alleen. PGGM en de opleiding hebben een samenwerking van vijf jaar afgesproken.

Hoe is PGGM georganiseerd?

De structuur van PGGM is per 1 april 2013 als volgt:

Over PGGM Coöperatie U.A.

De enige aandeelhouder van PGGM N.V. is PGGM Coöperatie U.A., die in 2007 is opgericht door de sociale partners uit de sector zorg en welzijn. Werkgevers en werknemers uit deze sector zijn de leden van de coöperatie. De coöperatie wordt bestuurd door het coöperatiebestuur, dat verantwoordelijk is voor de identiteit, missie, visie en (financiële) beleidskaders van de coöperatie en de belangen van de leden. Dit bestuur legt verantwoording af aan de ledenraad. De ledenraad van PGGM heeft tot 2012 bestaan uit een delegatie vanuit werkgevers- en werknemerskant. Eind 2011 zijn verkiezingen gehouden om de ledenraad aan te vullen met 'vrije leden'; leden uit ons ledenbestand die niet namens een werkgevers- of werknemersorganisatie spreken. Met ingang van 1 januari 2012 bestaat de ledenraad uit 45 leden: vijftien vertegenwoordigers benoemd vanuit werkgeversorganisaties, vijftien vertegenwoordigers benoemd vanuit organisaties van werknemers en gepensioneerden en vijftien rechtstreeks benoemde leden.

Over PGGM N.V.

Uitvoeringsorganisatie PGGM N.V. is een naamloze vennootschap met dertien (in)directe dochter-

ondernemingen. De raad van commissarissen houdt toezicht op het functioneren van de raad van bestuur en op de algemene zaken van de vennootschap. De raad van commissarissen heeft twee commissies: de audit-, risk- & compliancecommissie en de remuneratie-, selectie- en benoemingscommissie.

Dagelijkse leiding

De dagelijkse leiding van PGGM N.V. is in handen van het executive committee (EC). Het EC bestaat uit de functionarissen die verantwoordelijk zijn voor de zes businessunits van de vennootschap en haar dochter-ondernemingen. Voorzitter van het EC is de chief executive officer (CEO), die tot en met ultimo 2012 samen met de chief institutional business (vice-voorzitter) en de chief financial risk officer (CFRO) de raad van bestuur vormde. Vanaf 2013 kent PGGM een tweehoofdige raad van bestuur, die bestaat uit CEO en de CFRO. Daarnaast hebben de verantwoordelijk functionarissen op het gebied van marketing, beleggingen en processen (chief marketing officer, de chief investments management, die chief institutional business en de chief operations officer) zitting in het executive committee.

De raad van bestuur is statutair verantwoordelijk voor PGGM N.V. Zowel de aandeelhouder als de raad van commissarissen kan de raad van bestuur hierop aanspreken.

Toezicht

PGGM heeft op verschillende terreinen te maken met toezicht door De Nederlandsche Bank. Onder de Wet op het financieel toezicht (Wft) kwalificeert PGGM zich als geheel als financieel conglomeraat en PGGM N.V. als gemengde financiële instelling.

Dit heeft tot gevolg dat voor PGGM N.V. regels gelden voor:

- de kapitaaltoereikendheid van het conglomeraat (wijze, periodiciteit en termijnen van rapportage aan de toezichthouder en de berekening van de kapitaaltoereikendheid);
- significante risicoconcentraties;
- significante intragroepsovereenkomsten en -posities en gereglementeerde ondernemingen in het financiële conglomeraat;
- de bedrijfsvoering.

PGGM N.V. voldoet volgens de criteria van art. 2:153 BW qua aard en omvang van de organisatie aan de structuurregeling. PGGM N.V. heeft op 10 november 2010 bij het handelsregister opgaaf gedaan dat aan de criteria wordt voldaan. Van rechtswege geldt dat het verplichte structuurregime hiermee voor PGGM N.V. vanaf 10 november 2013 ingaat. Zodra het volledige structuurregime op PGGM N.V. verplicht van toepassing is, komt het recht tot benoeming en ontslag van de leden van de raad van bestuur toe aan de raad van commissarissen. Ook rust op PGGM N.V. de verplichting haar statuten aan de structuurregeling aan te passen. Totdat het volledige structuurregime op de vennootschap van toepassing is geworden, vermeldt het bestuur in elk jaarverslag wanneer de opgaaf is gedaan.

Gedragscode

PGGM voldoet aan de maatschappelijke plicht om zorgvuldig, integer en transparant te werken. Met de PGGM gedragscode willen we het vertrouwen van belanghebbenden in PGGM waarborgen en handhaven, integriteitsrisico's voorkomen en daarmee de goede naam en reputatie van PGGM hoog houden.

De gedragscode is gebaseerd op de PGGM kernwaarden: daadkrachtig, open en eerlijk, baanbrekend en met respect voor mens en omgeving. Het zijn deze vier waarden die zichtbaar en voelbaar moeten zijn in alles wat we doen. In de manier waarop we omgaan met onze klanten, onze partners, met elkaar en met de samenleving in het algemeen.

Alle normen, nadere regelingen en procedures die in de gedragscode zijn opgenomen, zijn gebaseerd op deze kernwaarden. Ze stellen het kader en bevorderen de transparantie van de gedragsregels van PGGM.

Het belang van de gedragscode ligt niet in het document zelf, maar in het samen bespreken van dilemma's. Het gedrag van alle medewerkers bepaalt mede het succes van PGGM. Het is de individuele verantwoordelijkheid van iedere medewerker om de gedragscode op een juiste manier na te leven. Het kritisch volgen van elkaar en collegiaal adviseren is daarentegen een collectieve taak. De raad van commissarissen, het executive committee en de leidinggevendenden hebben hierin een bijzondere verantwoordelijkheid. Die komt onder andere tot uitdrukking in voorbeeldgedrag, bewustwording en initiërende en toetsende activiteiten.

Beloningsbeleid PGGM

PGGM kent een beloningsbeleid dat is getiteld Bewust Belonen. Uitgangspunten van het beloningsbeleid zijn dat het beleid de organisatiestrategie en -doelstellingen moet ondersteunen en dat het toekomstbestendig is. Ook moet het beleid ruimte bieden te differentiëren, moet het pragmatisch uitvoerbaar zijn en moet het voldoen aan de Regeling Beheerst Belonen van De Nederlandsche Bank. Tot slot vindt PGGM dat het beloningsbeleid de toets van maatschappelijke kritiek moet kunnen doorstaan. Het maatschappelijk debat over beloningen in de financiële sector en de kosten van pensioenuitvoering maken die laatste eis aan het beloningsbeleid urgenter en actueler dan ooit.

Variabele beloningen

PGGM kent voor een deel van de werknemers een variabele beloning, naast het reguliere vaste jaarsalaris. Het gaat daarbij onder meer om managementfuncties en andere functies die een direct aantoonbare impact hebben op het resultaat van PGGM en haar klanten. Alle medewerkers die uitzicht hebben op een variabele beloning, moeten uitdagende doelen bereiken om daadwerkelijk in aanmerking te komen voor het variabele deel van hun beloning. Van deze doelen is 30% gebaseerd op PGGM-doelstellingen, 40% is gebaseerd op unitspecifieke doelstellingen en 30% is gekoppeld aan individuele prestaties. Verreweg het grootste deel van de medewerkers die een variabele beloning hebben, krijgt een maximale variabele beloning van 10 tot 15% van het vaste jaarsalaris.

DVI

Naast een variabele beloning kent PGGM een regeling voor zogenoemd Deferred variable income (DVI). Deze regeling is bedoeld voor medewerkers die een sleutelpositie bekleden en door hun talent, kennis en ervaring van wezenlijk belang zijn voor de organisatie. Het EC beslist in individuele gevallen wie er voor DVI in aanmerking komt. Aan DVI zijn langetermijndoelstellingen verbonden met een minimale focus van drie jaar. Het percentage voor de DVI varieert van 10 tot maximaal

Beloningsbeleid				
Max. Variabele beloning	Aantal medewerkers		Aantal medewerkers	
	PGGM ex. VB	%	Vermogensbeheer	%
10%	205	22	99	34
15%	89	10	-	-
20%	9	1	1	0
25%	16	2	67	23
30%	-	-	1	0
40%	11	1	84	29
50%	-	-	3	1
Geen	601	64	37	13
Totaal	931	100	292	100

60% per jaar, met inachtneming van de Regeling Beheerst Belonen van De Nederlandsche Bank. In 2012 hadden 30 medewerkers een DVI.

Private equity team

Voor medewerkers van het private equity-team van PGGM gelden afwijkende afspraken. Medewerkers vanaf het medior niveau kennen een winstdelingsrecht in plaats van een variabele beloning en/of DVI. Met het winstdelingsrecht kunnen zij mee delen in het beleggingsrendement dat de private equity-portefeuille voor de klant behaalt. Omdat het beleggingsresultaat pas vastgesteld kan worden aan het eind van de looptijd van de belegging, is de beloning ook pas na gemiddeld 8 tot 10 jaar betaalbaar. Ook de beloning van medewerkers van het private equity-team blijft binnen de grenzen van de Regeling Beheerst Belonen van De Nederlandsche Bank.

Beloning raad van bestuur en leden Executive Committee

De dagelijkse leiding van PGGM N.V. is in handen van het executive committee (EC). Het EC bestaat uit de functionarissen die verantwoordelijk zijn voor de zes businessunits van de vennootschap en haar dochter-ondernemingen.

Voorzitter van het EC is de chief executive officer (CEO), die tot en met ultimo 2012 samen met de chief institutional business (vice-voorzitter) en de chief financial risk officer (CFRO) de raad van bestuur vormde. Vanaf 2013 kent PGGM een tweehoofdige raad van bestuur, die bestaat uit CEO en de CFRO.

De voorzitter van de raad van bestuur heeft geen recht op variabele beloning. De overige leden hebben recht op maximaal 25%. Om in aanmerking te komen voor de (maximale) variabele beloning moeten uitdagende doelen worden gehaald. Met ingang van 1 januari 2013 is de variabele beloning voor EC-leden verlaagd naar 20%. Beide leden van de raad van bestuur hebben dan geen recht meer op een variabele beloning. Meer informatie over de beloning van het EC en de raad van bestuur is te vinden in het remuneratierapport.

Financieel resultaat

Nettoresultaat

PGGM N.V. heeft over het boekjaar 2012 een positief nettoresultaat van € 6,0 miljoen behaald (2011: € 16,2 miljoen).

Zowel de uitvoeringsorganisatie als het verzekeringsbedrijf hebben in 2012 een positieve bijdrage geleverd aan het operationele resultaat van PGGM. In 2012 heeft PGGM, net als 2011, een extra vergoeding (performance fee) ontvangen in verband met de goede resultaten van vermogensbeheer (onderdeel van de uitvoeringsorganisatie). Het positieve resultaat heeft voldoende ruimte geboden om over het boekjaar 2011 in 2012 voor het eerst uitvoering te geven aan de coöperatieve gedachte van PGGM om resultaten te delen met haar klanten, door het geven van een korting op de vergoeding die we in rekening brengen aan onze institutionele klanten.

De bedrijfsopbrengsten van PGGM N.V. over 2012 zijn afgenomen met € 6,7 miljoen naar € 256,2 miljoen. Deze afname is voor een belangrijk deel veroorzaakt door de hierboven vermelde korting aan institutionele klanten. De opbrengsten bestaan voor € 229,4 miljoen uit beheervergoedingen uit hoofde van de activiteiten van pensioenbeheer, vermogensbeheer en bestuurs-ondersteuning. Door het niet langer actief aanbieden van verzekeringsproducten aan consumenten, zijn de ontvangen premies uit verzekeringsactiviteiten afgenomen met € 6,2 miljoen naar € 26,3 miljoen.

De bedrijfslasten zijn ten opzichte van het voorgaand jaar toegenomen met € 6,2 miljoen naar € 254,2 miljoen. De stijging komt met name door een aantal eenmalige lasten. De belangrijkste daarvan hebben betrekking op de overdracht van de bancaire bemiddelingsactiviteiten en de verwerving van de resterende aandelen van pensioen-uitvoeringsorganisatie Doctors Pension Fund Services (DPFS).

Solvabiliteit

De solvabiliteit van PGGM N.V. per 31 december 2012 bedraagt 37,5% (2011: 35,9%). De solvabiliteit wordt berekend als de verhouding tussen het garantievermogen (het eigen vermogen plus de langlopende achtergestelde lening) en het balanstotaal. PGGM N.V. kent een resultaat-bestemmingsbeleid, waarin tevens een ondergrens voor het eigen vermogen is opgenomen ter hoogte van eenmaal de kosten van het volgende boekjaar. De 37,5% solvabiliteit impliceert dat hieraan is voldaan. Vanuit de toezichthouder is een solvabiliteitseis opgelegd voor PGGM Levensverzekeringen N.V., PGGM Schadeverzekeringen N.V. en PGGM Vermogensbeheer B.V. De onder toezicht staande entiteiten voldoen aan de prudentiële kapitaalvereisten van DNB. In de jaarrekening is onder de paragraaf 'Risicobeheer' de solvabiliteit van PGGM Levensverzekeringen N.V. en PGGM Schadeverzekeringen N.V. afzonderlijk toegelicht.

Liquiditeit

De toename in de kasstroom in 2012 bedraagt € 114,1 miljoen (2011: afname € 1,6 miljoen). Het saldo geldmiddelen per 31 december 2012 is € 176,5 miljoen (31 december 2011: € 62,4 miljoen).

Financiële vooruitzichten 2013

Pensioenfondsen opereren in een toenemend complex maatschappelijk, politiek, economisch en demografisch speelveld. Die toenemende complexiteit stelt hoge eisen aan de kwaliteit van pensioenfondsbesturen. En pensioenfondsen op hun beurt stellen steeds hogere eisen aan de dienstverlening. Ze zullen actiever sturen op de beleggingsresultaten en de kosten die voor het behalen van deze resultaten gemaakt worden. Ook worden hogere eisen gesteld vanuit de toezichthouder. Voor PGGM als pensioenuitvoerder betekent het dat de dienstverlening op orde moet zijn, dat de performance op de beleggingsresultaten steeds goed moeten blijven en dat de kosten beheerst moeten zijn.

Met betrekking tot 2013 zijn gewijzigde afspraken gemaakt met onze voornaamste klant over de vergoedingenstructuur waardoor opnieuw, net als in 2012, meer stabiliteit in de inkomsten verkregen wordt.

De gewijzigde afspraken houden in dat de performance-afhankelijke en daarmee variabele fee is verlaagd en de vaste beheervergoeding met hetzelfde bedrag is verhoogd. Voor 2013 wordt daarom verwacht dat de opbrengsten stabiel zullen zijn.

Gelet op alle onzekere (macro-) economische ontwikkelingen en het volatiele beursklimaat is het niet mogelijk om concrete uitspraken te doen over de marktontwikkelingen in de (nabije) toekomst en daarmee samenhangende consequenties voor het resultaat van PGGM aan te geven.

Wij bedanken alle medewerkers voor hun inzet, betrokkenheid en bijdrage die ze hebben geleverd in 2012.

Zeist, 5 juni 2013

Raad van bestuur:

E.F. Bos

P.A.M. Loven

Risicomanagement en in control statement

Open en eerlijk

Een van de kernwaarden van PGGM is 'open en eerlijk'. Niet alleen vanwege de wettelijke verplichting, maar ook op basis van deze kernwaarde vindt PGGM het van belang om haar stakeholders transparant te informeren over de wijze waarop wordt omgegaan met risico's.

Risicomanagement heeft al jaren een belangrijke plaats binnen PGGM. Bij risicomanagement maken we onderscheid in risico's die onze institutionele klanten rechtstreeks nemen en risico's voor het bedrijf PGGM. Risicomanagement op de risico's die onze klanten zelf lopen wordt uitgevoerd binnen Vermogensbeheer op de beleggingsrisico's van klanten (uit hoofde van het beleggen van hun vermogen) en binnen Institutional Business op de actuariële risico's (financiële balans) en ALM-risico's van klanten. In deze paragraaf wordt het risicomanagement dat zich richt op de risico's voor het bedrijf PGGM nader uitgewerkt. Dit zijn, naar de aard van de activiteiten van PGGM, met name operationele, juridische en reputationale risico's.

Daarnaast rapporteren wij in de jaarrekening conform de wettelijke vereisten over onze specifieke risico's. Dit betreft solvabiliteits-, markt-, valuta-, rente-, krediet-, liquiditeits- en verzekeringstechnische risico's (zie hiervoor pagina 70).

Hoe wij risicomanagement voor PGGM zien

Risicomanagement is bedoeld om de risico's te beheersen die de realisatie van de visie, strategie en doelstellingen van PGGM kunnen bedreigen. Risicomanagement richt zich daarom ook op een voortdurende verbetering van de dienstverlening. Het is daarbij belangrijk dat risicomanagement op een uniforme manier wordt uitgevoerd.

Het executive committee, met daarbinnen de raad van bestuur, is verantwoordelijk voor de beheersing van de risico's binnen PGGM en moet hierover verantwoording

kunnen afleggen aan de stakeholders van PGGM. Het gaat daarbij om risico's die betrekking hebben op het bedrijf PGGM, maar ook om afgeleide risico's als gevolg van de activiteiten die we uitvoeren voor institutionele klanten.

Modellen en methodes

PGGM's risicomanagement is gebaseerd op de COSO Enterprise Risk Management (COSO ERM) methodiek, een internationale standaard. Toepassing van COSO ERM zorgt ervoor dat risico's overal binnen PGGM op eenduidige wijze én zo efficiënt en effectief mogelijk worden beheerst. Ook is de kwaliteit van de interne beheersomgeving gewaarborgd door het 'three lines of defence' model toe te passen. In dit model hebben het lijnmanagement (1e lijn), risk, control en compliance (2e lijn) en Internal Audit (3e lijn) elk hun eigen verantwoordelijkheid. Wat zij vastleggen is het risicobeeld en informatie over de mate van beheersing plus de interne managementverklaring.

Elke business unit van PGGM heeft een risicocomité, onder voorzitterschap van de directeur risicomanagement. Daarnaast wordt onder voorzitterschap van de chieff financial risk officer (CFRO) zeswekelijks gesproken over (onderwerpen gerelateerd aan) risicomanagement, compliance en informatiebeveiliging. Het gaat dan over beleid, maar ook over de confrontatie tussen risicobereidheid en daadwerkelijk gelopen risico's. Deze informatie vormt de basis voor de periodieke risicorapportage aan het executive committee en de raad van bestuur. Het totale risicobeeld wordt besproken en hierover wordt gerapporteerd naar de audit-, risk- & compliance-commissie en de raad van commissarissen. Het werk van de comités in de units heeft een positieve uitwerking op alle lagen van de organisatie: medewerkers zijn zich zo meer bewust van risicomanagement, compliance en informatiebeveiliging.

Compliance en risicomanagement

Compliance en risicomanagement worden binnen PGGM op eenzelfde wijze benaderd. Dit leidt tot verhoogde effectiviteit en efficiëntie. Compliance gaat over de integriteit van de organisatie en haar medewerkers en het aantoonbaar naleven van wetten en regels. Dit raakt de kern van PGGM. Het is het fundament onder het vertrouwen dat wij ontvangen van onze stakeholders.

Beheersmaatregelen voor risicomanagement en compliance zijn gericht op de realisatie van een integere en beheerste bedrijfsvoering. Dit betekent het bieden van een redelijke mate van zekerheid dat het risicomanagement-systeem van de uitvoeringsorganisatie in opzet, bestaan en werking effectief is, het voldoet aan wet- en regelgeving en gedragscodeafspraken en dat incidenten tijdig, juist en volledig worden gerapporteerd en opgelost conform gemaakte afspraken.

Toprisico's

De tabel op de volgende pagina toont de geformuleerde toprisico's en de belangrijkste ontwikkelingen gedurende het jaar.

Een kwestie van vertrouwen

Institutionele klanten stellen een groot vertrouwen in PGGM. Zij besteden immers cruciale processen aan ons uit, zoals hun vermogensbeheer en pensioenadministratie.

Voor institutionele klanten is het dan ook van belang dat PGGM kan aantonen dat zij die processen ook daadwerkelijk beheerst. PGGM is daarvoor in het bezit van ISAE 3402 type II verklaringen voor Vermogensbeheer en Pensioenbeheer. Deze verklaringen zijn afgegeven door een externe partij. De ISAE 3402 type II verklaring van Vermogensbeheer is al toegesneden op meerdere klanten (multi client), terwijl die van Pensioenbeheer is toegespitst op specifiek de grootste klant van PGGM. Daarnaast vindt binnen onze vermogensbeheeractiviteiten uitgebreide monitoring plaats van de risico's op de beleggingen die wij doen voor onze klanten.

PGGM staat voor een deel van haar activiteiten onder direct toezicht van De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. Vanwege onze activiteiten voor institutionele klanten staat PGGM eveneens onder indirect toezicht van de toezichthouders van deze klanten. Wij streven naar een open en constructieve relatie met onze toezichthouders.

Binnen PGGM kunnen onbedoelde gebeurtenissen plaatsvinden die mogelijk leiden tot (extra) kosten of tot verlies aan kansen. Dergelijke gebeurtenissen worden incidenten genoemd. De manier waarop PGGM met incidenten omgaat, is vastgelegd in beleid en in afspraken met klanten. Binnen de organisatie wordt het melden van incidenten gestimuleerd, zodat iedereen kan leren van fouten en wij ons voortdurend kunnen verbeteren. Deze incidenten zijn onderdeel van de periodieke risicorapportage. Over incidenten communiceren we met onze klanten.

Toprisico's en ontwikkelingen in 2012

Omschrijving risico

Aanpassingen beheersing risico's

Samenwerkingsverbanden

Het risico, dat overnames en/of samenwerkingsverbanden niet bijdragen aan de realisatie van de strategie van PGGM en/of leiden tot operationele hiaten en/of doublures.

PGGM is actief in het aangaan van samenwerkingsverbanden en op het gebied van overnames. De hieruit voortvloeiende risico's staan periodiek op de agenda van het executive committee. Hierbij is met name aandacht voor goede afstemming van activiteiten tussen de partners, en voor helderheid in risico en compliance verantwoordelijkheden.

Governance

Het risico dat de strategische doelstellingen niet worden gerealiseerd door het niet hebben van de juiste randvoorwaarden (zoals cultuur) en/of onduidelijke of conflicterende taken binnen of tussen de vennootschappelijke organen en functies van PGGM en/of als gevolg van onvoldoende alignment met klanten of andere stakeholders.

Verschillende initiatieven zijn ontwikkeld voor een efficiëntere en effectievere werking van de 2e en 3e lijn. De worst case scenario's die zich met een kleine kans in de toekomst kunnen voordoen en een grote impact zouden kunnen hebben, zijn voor de organisatie in kaart gebracht. Periodiek vindt afstemming plaats met de bestuurlijke gremia over de strategie en dienstverlening.

Projecten	
Het risico van het niet behalen van één of meer door PGGM gestelde ambities als gevolg van het niet juist, tijdig en volledig uitvoeren van projecten.	Ter ondersteuning van projectportfolio management is op totaal PGGM-niveau de PGGM Program Board (PPB) opgericht. De PPB richt zich onder andere op uniforme projectuitvoering en planning op basis van totaal beschikbare capaciteit.
Imago/reputatie	
Het risico dat de marktpositie van PGGM verslechtert als gevolg van een negatieve perceptie van het imago van PGGM onder stakeholders en/of als gevolg van een niet heldere marktpositionering.	PGGM is regelmatig in het nieuws geweest vanwege de implementatie van het pensioenakkoord en beleggingsactiviteiten die voor pensioenfondsen worden gedaan. Ook de invloed van de rente op de dekkingsgraden van pensioenfondsen heeft veel aandacht gekregen in de media. Communicatie met de media wordt zorgvuldig voorbereid door het formuleren van een heldere woordvoeringslijn. Positieve media-aandacht wordt gegenereerd via diverse publicaties (thought leadership).
Informatiebeveiliging & fraude	
Het risico van het niet behalen van één of meer door PGGM gestelde ambities als gevolg van geen of onvoldoende beveiliging van de informatie of door onrechtmatige handelingen met financiële en/of reputationele schade als gevolg.	Periodiek worden fraudedetectie-onderzoeken in de vorm van data-analyses uitgevoerd. Deze onderzoeken hebben in 2012 geen noemenswaardige bevindingen opgeleverd.
Tax, legal & compliance	
Het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van haar rechtspositie, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.	Het project dat gericht was op de aantoonbare naleving van wet- en regelgeving is in het verslagjaar afgerond. Er is een toename in het aantal verzoeken, rechtstreeks of via onze klanten, vanuit toezichthouders. Hierbij zijn geen belangrijke bevindingen naar voren gekomen.

Activiteiten in 2012

Tijdens het verslagjaar zijn onze activiteiten op het gebied van risicomanagement, compliance en informatiebeveiliging verder geprofessionaliseerd. De corporate en unit risk functies hebben hun werkzaamheden geïntensiveerd en werken conform het PGGM Risicoraamwerk. Hierbij ligt de focus op voortdurend verbeteren en het verhogen van het risicobewustzijn van het lijnmanagement en medewerkers.

PGGM wil uiteraard aan wet- en regelgeving voldoen, en we willen dit ook zelf kunnen aantonen. Het organisatiebrede project dat om deze reden was gestart, is in 2012 met goed gevolg afgerond. De inrichting van een proces om ook in de toekomst aan te kunnen tonen dat we aan wet- en regelgeving voldoen, maakte deel uit van het project.

Er is vanuit de 2e lijn veel aandacht geweest voor het beheersen van de risico's bij grote projecten. De reden om dit te doen is dat grote projecten kansen opleveren,

maar ook kunnen leiden tot verhoogde risico's. Grote projecten die vanwege hun bijdrage aan de PGGM-visie en -strategie worden uitgevoerd of omdat ze met institutionele klanten zijn afgesproken, bevatten daarom altijd een risicoparagraaf die periodiek wordt bijgewerkt. In de risicoparagraaf worden aan de hand van de PGGM-risicotaal de belangrijkste risico's benoemd en de maatregelen om deze te beheersen.

Om het risicobewustzijn van lijnmanagers en hun medewerkers verder te verhogen, zijn verschillende e-learnings opgezet en uitgevoerd. In 2012 hadden deze e-learnings betrekking op het melden van incidenten, zorgvuldig omgaan met social media, Het nieuwe werken en het veilig omgaan met informatie. Het is voor iedereen verplicht om deze e-learnings met een voldoende score af te sluiten. Activiteiten om het compliance-bewustzijn te verhogen, vinden op continue basis plaats via onder andere (gedragscode-) presentaties, intranetberichtgeving en het bespreken van dilemma's.

Voor 2013 en verder heeft PGGM voor zichzelf op het gebied van risicomanagement en compliance onder andere de volgende prioriteiten gesteld:

- Het vertrouwen van institutionele klanten in de kwalitatief goede en onafhankelijke risk-, control- en compliancefunctie behouden en waar mogelijk uitbouwen.
- Om het risico- en compliancebewustzijn van lijnmanagers en hun medewerkers verder te verhogen, worden trainingen en een bewustzijns campagne georganiseerd.
- De ISAE 3402 type II verklaring van Pensioenbeheer wordt doorontwikkeld naar een multi client versie.
- Er zal aandacht zijn voor de beheersing van de risico's van met name grote projecten.

In Control Statement

Als raad van bestuur zijn wij verantwoordelijk voor de opzet en werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen van PGGM N.V. Deze systemen hebben tot doel de risico's van het niet realiseren van de strategische, operationele en financiële doelstellingen optimaal te beheersen. Zij kunnen echter nooit absolute zekerheid bieden dat deze doelstellingen zullen worden bereikt. De werkelijkheid is dat bij het nemen van beslissingen menselijke beoordelingsfouten kunnen optreden en dat er steeds kosten-baten afwegingen worden gemaakt bij het aanvaarden van risico's en het treffen van beheersingsmaatregelen.

Om onze verantwoordelijkheden te kunnen dragen, hebben wij gedurende het verslagjaar zelfstandig en op systematische wijze de risico's gerelateerd aan het behalen van onze doelstellingen en de van toepassing zijnde beheersingsomgeving van onze organisatie geanalyseerd en beoordeeld. Wij hebben daarbij onder andere het COSO ERM framework gehanteerd. Per bedrijfsonderdeel zijn de significante operationele en financiële risico's bepaald. Het management van ieder bedrijfsonderdeel heeft zelfstandig deze risico's en de van toepassing zijnde beheersomgeving geanalyseerd, beoordeeld en hierover aan ons gerapporteerd. Deze rapportages zijn door ons geëvalueerd, tezamen met de uitkomsten van interne en externe audits. Het geheel van werkzaamheden inzake de risicobeheersing wordt door ons regelmatig besproken met de audit-, risk- & compliance-commissie en de raad van commissarissen. Voor een meer uitgebreide uiteenzetting van onze werkzaamheden in dit verband verwijzen wij naar het hoofdstuk over risicobeheersing op de pagina's 70-71 van dit jaarverslag.

Conclusie

Op grond van de hierboven beschreven werkzaamheden zijn wij van mening, dat wij in alle redelijkheid kunnen verklaren, dat de interne risicobeheersing- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt en een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Zeist, 5 juni 2013

Raad van bestuur

E.F. Bos

P.A.M. Loven

Jaarrekening 2012

Voor een waardevolle toekomst

Geconsolideerde balans per 31 december 2012

(voor bestemming resultaat)

(bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	31 december 2012	31 december 2011
Activa			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	3	31.725	45.703
Materiële vaste activa	4	121.734	120.774
Financiële vaste activa	5	18.128	36.403
Totaal vaste activa		171.587	202.880³
Beleggingen			
Beleggingen voor risico verzekeringsbedrijf	6	262.000	343.954
Beleggingen voor risico polishouders	7	80.521	92.314
Totaal beleggingen		342.521	436.268
Vlottende activa			
Vorderingen	8	63.995	69.630
Liquide middelen	9	176.462	62.404
Totaal vlottende activa		240.457	132.034
Totaal activa		754.565	771.182³
Passiva			
Eigen vermogen			
	10,33		
Gestort en opgevraagd kapitaal		200	200
Wettelijke reserve		3.586	6.606
Agio reserve		158.712	158.712
Overige reserves		57.400	38.437
Onverdeelde winst		6.040	16.204
Totaal eigen vermogen		225.938	220.159³
Voorzieningen			
Risico verzekeringsbedrijf	11	296.479	289.600
Risico polishouders	12	80.521	92.314
Belastingen	13	4.672	4.393
Overige	14	13.367	12.476
Totaal voorzieningen		395.039	398.783³
Langlopende achtergestelde schulden	15	57.000	57.000
Kortlopende schulden	16	76.588	95.240
Totaal passiva		754.565	771.182³

³ De vergelijkende cijfers over 2011 zijn aangepast als gevolg van de stelselwijziging zoals opgenomen in paragraaf 1.3.

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2012

(bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	2012	2011
Omzet			
Beheervergoeding institutioneel	18.1	229.433	229.827
Bruto premie verzekeringen retail	18.2	26.285	32.444
Overige opbrengsten retail	18.3	519	653
Som der bedrijfsopbrengsten		256.237	262.924
Verzekeringstechnische lasten	19	24.546	29.811
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	20	28.798	31.148
Personeelskosten	21	125.432	117.788
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	22	20.315	23.303
Overige bedrijfskosten	23	55.127	45.928
Som der bedrijfslasten		254.218	247.978
		2.019	14.946
Overige baten		-	1.467
Beleggingsresultaten	24	15.295	9.706
Financiële baten	25	4.330	19.265
Financiële lasten	26	-13.476	-23.592
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering voor belastingen		8.168	21.792
Belastingen	27	-2.128	-5.588
Resultaat na belastingen		6.040	16.204

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2012

(bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	2012	2011
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering na belastingen		6.040	16.204
Afschrijving immateriële vaste activa	22	14.528	18.732
Afschrijving materiële vaste activa	22	5.786	4.571
Afschrijving desinvesteringen			
(Im)materiële vaste activa	3,4	-	-1.147
Waardemutatie huisvesting	4	6.810	2.445
Waardemutatie beleggingen	6	-17.486	703
Mutatie vorderingen	8	5.635	-8.820
Mutatie voorzieningen	11,12,13,14	-3.744	-10.554
Mutatie kortlopende schulden	16	-18.652	-43.902
Mutatie financiële vaste activa	5	1.184	-21.379
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		101	-43.147
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investeringen (im)materiële vaste activa	3,4	-14.106	-12.012
Desinvesteringen (im)materiële vaste activa	3,4	-	1.735
Investeringen financiële vaste activa	5	-1.461	-35
Desinvesteringen financiële vaste activa	5	18.552	38.214
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		2.985	27.902
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten			
Aankopen en verstrekkingen beleggingen			
risico verzekeringsbedrijf	6	-191.718	-75.925
Verkopen en aflossingen beleggingen			
risico verzekeringsbedrijf	6	279.894	66.651
Mutatie beleggingen voor risico polishouders	7	23.057	26.024
Ontvangen dividend	5	-	-
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten		111.233	16.750
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Mutatie wettelijke reserves	33	-261	-
Mutatie latente belasting deelneming	33	-	101
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-261	101
Mutatie in geldmiddelen		114.058	1.606
Geldmiddelen begin periode	9	62.404	60.798
Geldmiddelen einde periode	9	176.462	62.404
Mutatie in geldmiddelen		114.058	1.606

Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening 2012

Voor een waardevolle toekomst

1 Algemene toelichting

1.1 Informatie over PGGM N.V

PGGM N.V. (hierna 'PGGM') is opgericht op 20 juli 2007, statutair gevestigd te Zeist en kantoorhoudend aan de Noordweg Noord 150 in Zeist. De aandelen van PGGM worden voor 100% gehouden door PGGM Coöperatie U.A.

PGGM heeft in overeenstemming met artikel 2.1 van de statuten als doel:

- het (doen) verrichten van het administratieve beheer en de uitvoering van reglementaire pensioenaanspraken en ingegane pensioenen;
- het (doen) verrichten van vermogensbeheer;
- het indirect uitoefenen van het verzekeringsbedrijf (waaronder begrepen het herverzekeringsbedrijf);
- het ten behoeve van de sector waarin werkzaamheden worden verricht op het gebied van de gezondheid, geestelijke en maatschappelijke belangen, daaronder begrepen dienstverlening in de vorm van de lichamelijke-, geestelijke-, of sociale of hulpverlening, verrichten van werkzaamheden welke zijn gericht op de ontwikkeling, verkoop en/of uitvoering van aanvullende inkomensvoorzieningen, voor zover deze niet reeds in een collectieve pensioenregeling zijn opgenomen, de informatievoorziening, advisering en dienstverlening daaromtrent daaronder begrepen.

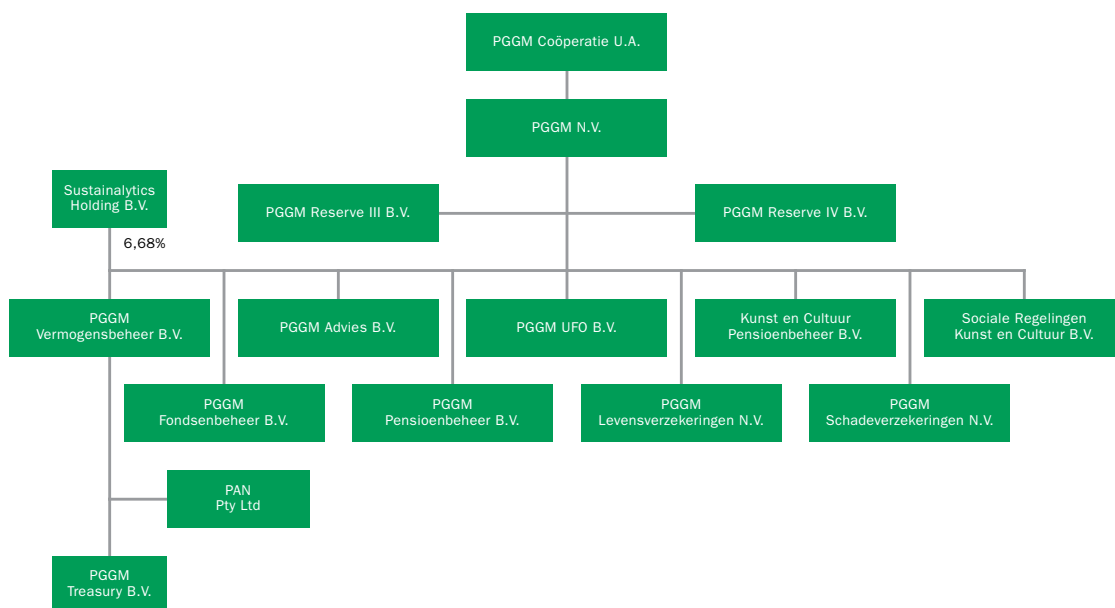
1.2 Groepsverhoudingen

Groepsstructuur

PGGM is een holdingmaatschappij die middels deelnemingen vanaf 1 januari 2008 activiteiten verricht op het gebied van vermogensbeheer, de uitvoering van pensioenadministraties, verzekeren en spaarproducten.

PGGM N.V. is de houdster van een dertiental (in)directe dochtervennootschappen en vormt gezamenlijk met haar aandeelhouder, PGGM Coöperatie U.A., de PGGM groep. Een aantal dochtervennootschappen heeft de beschikking over een vergunning van respectievelijk de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en De Nederlandsche Bank (DNB). Bij de inrichting van de juridische structuur is er voor gekozen om de verschillende vergunningen te koppelen aan afzonderlijke vennootschappen, zodat zoveel mogelijk helderheid bestaat over de aan een vergunning verbonden voorwaarden en het toezicht daarop.

Het figuur hierna geeft de juridische structuur van PGGM Coöperatie U.A., PGGM N.V. en haar dochters ('PGGM groep') weer per 31 december 2012.

Tenzij anders vermeld altijd 100%.

PGGM Vermogensbeheer B.V. beschikt over een AFM-vergunning en verleent beleggingsdiensten aan en beheert individueel vermogen van pensioenfondsen en andere institutionele beleggers, alsmede van organisaties en instellingen, zowel binnen als buiten de sector zorg en welzijn. PGGM Vermogensbeheer B.V. is enig aandeelhouder van PGGM Treasury B.V. en PGGM Australia Nominees Pty Ltd.

PGGM Fondsenbeheer B.V. beschikt over een AFM-vergunning en treedt op als beheerder van PGGM Beleggingsfonds, PGGM Institutional Mix Fund, PGGM Pooled Asset Funds, PGGM Alternative Funds, PGGM Vintage Funds en PGGM MC Funds.

De verzekeringsactiviteiten zijn ondergebracht in PGGM Levensverzekeringen N.V. en PGGM Schadeverzekeringen N.V. Beide vennootschappen beschikken over een DNB-vergunning. De activiteiten zijn als gevolg van wettelijke verplichtingen ondergebracht in afzonderlijke rechtspersonen.

PGGM Advies B.V. beschikt over een AFM-vergunning om te bemiddelen in spaarrekeningen, spaarloon- en levensloopspaarrekeningen, waarvan de samenwerkingspartner van PGGM de aanbieder is.

PGGM Advies B.V. beschikt over een vergunning om beleggingsorders door te geven aan PGGM Fondsenbeheer B.V. voor het levensloopbeleggingsproduct en om klanten te informeren over de levensloopregelingen. PGGM Advies B.V. maakt geen gebruik van de vergunning tot het geven van beleggingsadvies. Het levensloop beleggingsproduct wordt zonder voorafgaand advies (op basis van execution only) aan de sector zorg en welzijn aangeboden.

Tot en met 31 december 2012 treedt Advies B.V. op als verbonden bemiddelaar voor PGGM Levensverzekeringen N.V. en PGGM Schadeverzekeringen N.V.

Het administratief beheer ten behoeve van pensioenfondsen is op grond van wettelijke bepalingen juridisch gescheiden van de overige activiteiten. Deze activiteit is ondergebracht in PGGM Pensioenbeheer B.V.

Overige deelnemingen

Doctors Pension Funds Services B.V.

In 2012 heeft PGGM N.V. 49% belang in Doctors Pension Funds Services B.V. (hierna: DPFS) verworven. Deze deelneming wordt niet geconsolideerd, omdat PGGM per ultimo boekjaar 2012 geen invloed van betekenis kan uitoefenen op DPFS.

Sustainalytics Holding B.V.

PGGM Vermogensbeheer B.V. houdt een belang van 6,41% (2011: 6,68%) in Sustainalytics Holding B.V. Deze deelneming wordt niet geconsolideerd, aangezien geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend.

1.3 Stelselwijzigingen

Stelselwijziging materiële vaste activa

In het kader van de scheiding van beleid en uitvoering is in 2007 door partijen besloten om de uitvoeringsorganisatie vanaf 1 januari 2008 te verzelfstandigen ('ontzafferen'). Als gevolg hiervan is er een dienstverleningsrelatie ontstaan tussen PGGM (de uitvoerder) en het pensioenfonds Zorg en Welzijn (de klant).

De dienstverleningsrelatie is mede inhoud gegeven door contracten, servicelevelagreements, etc. en strikte financiële afrekening, sturing en verantwoording. De afgelopen jaren heeft PGGM dit voor de eigen organisatie ingevuld door de inrichting van begrotings-, budgetterings- en verantwoordingsprocessen. Met de invoering van de planningscyclus 2012-2015 wil PGGM ook meer gaan sturen op economische variabelen als kapitaalbeslag en solvabiliteit.

Genoemde zaken worden voor een belangrijk deel beïnvloed door de waardering van de huisvesting. Voor de waardering van de huisvesting bestaat er een grondslagkeuze. PGGM is van mening dat deze waardering aan moet sluiten op de gekozen strategie en heeft daarom besloten vanaf 2012 de huisvesting te waarderen op basis van het actuele waardemodel (vervangingswaarde).

In boekjaar 2012 is de nieuwbouw en renovatie van het hoofdkantoor van PGGM afgerond en de nieuwe strategie verder geïmplementeerd. Voor PGGM geldt dan ook dat 2012 het jaar is waarin de stelselwijziging wordt doorgevoerd. Volgens de richtlijnen is 1 januari 2012 de datum waarop de stelselwijziging effectief wordt. In plaats van waardering volgens het historische kostprijsmodel (aanschafwaarde minus afschrijvingen en duurzame waardeverminderingen) wordt de huisvesting gewaardeerd volgens het actuele waardemodel (optie 'vervangingswaarde').

Schattingwijziging materiële vaste activa

Als gevolg van de stelselwijziging is met ingang van 2012 de economische levensduur aangepast. Bij de vaststelling van de levensduur is rekening gehouden met de aard en de constructie van het gebouw, de kwaliteit van de gebruikte materialen en de beoogde uitstraling van het gebouw.

De levensduur ten behoeve van de jaarlijkse afschrijving is geschat op respectievelijk 40 jaar voor de ruwbouw, 25 voor de afbouw en 15 jaar voor de installaties.

Rekening is gehouden met een restwaarde van 20% van de oorspronkelijke vervangingswaarde. Tot en met de jaarrekening van 2011 werd deze levensduur geschat op respectievelijk 30, 20 en 10 jaar. Over de terreinen en inrichting terreinen wordt niet afgeschreven.

De schattingswijziging leidt jaarlijks tot een lagere afschrijvingslast van € 1,3 miljoen voor belasting.

Het effect van de gewijzigde waarde van de huisvesting als gevolg van het doorvoeren van de stelselwijziging in

boekjaar 2012 wordt volledig verwerkt via het beginvermogen. Het eigen vermogen per 1 januari 2012 daalt hiermee met € 31,7 miljoen (netto na belasting). Voor de toename van de waarde van het terrein wordt een herwaarderingsreserve van € 3,4 miljoen gevormd. De afname van de waarde van het gebouw wordt ten laste van de overige reserves gebracht.

Het effect als gevolg van de stelselwijziging is in onderstaande tabel toegelicht, waar nodig zijn in de jaarrekening 2012 de vergelijkende cijfers over 2011 aangepast.

	<i>Absolute waarde per 31 december 2011</i>	<i>Absolute waarde per 31 december 2011</i>	<i>Waarde nieuw per 1 januari 2012 na stelselwijziging</i>
Activa			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	45.703	0	45.703
Materiële vaste activa	156.114	-35.340	120.774
Financiële vaste activa	26.416	9.987	36.403
Totaal vaste activa	228.233	-25.353	202.880
Passiva			
Eigen vermogen			
Gestort en opgevraagd kapitaal	200	0	200
Wettelijke reserve	3.220	3.386	6.606
Agio reserve	158.712	0	158.712
Overige reserves	67.467	-29.030	38.437
Onverdeelde winst	22.269	-6.065	16.204
Totaal eigen vermogen	251.869	-31.709	220.159
Voorzieningen			
Risico verzekeringsbedrijf	289.600	0	289.600
Risico polishouders	92.314	0	92.314
Belastingen	4.978	-585	4.393
Overige	5.535	6.941	12.476
Totaal voorzieningen	392.427	6.356	398.783

1.4 Consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening worden de financiële gegevens van PGGM N.V. en haar groepsmaatschappijen opgenomen. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarover PGGM N.V. zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover zij zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden geconsolideerd.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen worden geëlimineerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering.

De in de consolidatie begrepen vennootschappen zijn:

Vennootschappen		
Naam	Vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal
PGGM Advies B.V.	Zeist	100%
PGGM Fondsenbeheer B.V.	Zeist	100%
PGGM Levensverzekeringen N.V.	Zeist	100%
PGGM Reserve III B.V.	Zeist	100%
PGGM Reserve IV B.V.	Zeist	100%
PGGM Pensioenbeheer B.V.	Zeist	100%
PGGM Schadeverzekeringen N.V.	Zeist	100%
PGGM UFO B.V.	Zeist	100%
PGGM Vermogensbeheer B.V.	Zeist	100%
PGGM Treasury B.V.	Zeist	100%
Kunst en Cultuur Pensioenbeheer B.V.	Zeist	100%
Sociale Regelingen Kunst en Cultuur B.V.	Zeist	100%
PGGM AUSTRALIA NOMINEES PTY LIMITED	Sydney, Australië	100%

1.5 Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van PGGM N.V. of de moedermaatschappij van PGGM N.V. en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

1.6 Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen vennootschap opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de betreffende vennootschap.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de

verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil (negatieve goodwill) als overlopende passiefpost opgenomen (zie verder paragraaf 3.8).

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht; deconsolidatie vindt plaats op het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen.

1.7 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen

onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

1.8 Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van PGGM N.V. zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

2.1 Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de winst-en-verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

2.2 Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelselwijzigingen zoals opgenomen in paragraaf 1.3.

2.3 Vreemde valuta

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode worden omgerekend tegen de koers op transactiedatum.

2.4 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen; dit is het geval als de boekwaarde van het actief (of van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan.

Om vast te stellen of er voor een immaterieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering, wordt verwezen naar paragraaf 2.7.

Goodwill

De goodwill is het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs en de reële waarde (eerste waardering) van de verkregen activa en passiva op moment van overname. Goodwill wordt lineair afgeschreven in zeven jaar.

De badwill wordt naar rato van het resultaat van de activiteit levensloop ten gunste van het resultaat gebracht.

Indien er sprake is van badwill en er geen rekening is gehouden met verwachte lasten of verliezen, dan valt de badwill vrij in overeenstemming met het gewogen gemiddelde van de resterende levensduur van de verworven afschrijfbaar activa.

VOBA

Value of business acquired (VOBA) vertegenwoordigt het verschil tussen de reële waarde bij acquisitie en de boekwaarde van een portefeuille van levensverzekeringscontracten verworven in het kader van een acquisitie van een business of een portefeuille.

De VOBA wordt afgeschreven in 15 jaar op basis van de looptijd van de aanwezige levensverzekeringscontracten op acquisitiedatum, parallel aan de ingeschatte resultaatbijdrage.

Computersoftware

Computersoftware wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs c.q. vervaardigingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen. Deze activa worden lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, rekening houdend met eventuele contractsduur.

2.5 Materiële vaste activa

Gebouwen en terreinen

Gebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Op het moment van verkrijgen of vervaardigen van het actief vindt waardering plaats tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Daarna vindt waardering plaats tegen de vervangingswaarde of de lagere bedrijfswaarde onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen. Indien is besloten om materiële vaste activa te verkopen, vindt waardering plaats tegen de opbrengstwaarde.

De gebouwen worden afgeschreven over de geschatte economische levensduur met een restwaarde van 20% van de vervangingswaarde. De gebouwen worden onderverdeeld in de categorieën ruwbouw, afbouw en installaties, die respectievelijk in veertig, vijftientig en vijftien jaar worden afgeschreven tot genoemde restwaarde. Op terreinen wordt niet afgeschreven. De actuele waarde wordt eenmaal in de drie jaar getoetst middels taxatie door een erkende externe taxateur.

Waardevermeerderingen van materiële vaste activa, worden rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen in een herwaarderingsreserve. De waardevermeerdering dient echter in de winst-en-verliesrekening te worden verwerkt, voor zover deze een terugneming van een waardevermindering van hetzelfde actief is die voorheen als last was verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Herwaarderingsen worden gevormd en aangehouden per actief. Waardeverminderingen worden direct ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht voor zover zij niet ten laste van een eerder gevormde herwaarderingsreserve kunnen worden gebracht. Een waardevermindering ontstaat indien de actuele waarde van een materieel vast actief lager is dan de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs (onder aftrek van afschrijvingen).

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening getroffen. De kosten van onderhoud worden jaarlijks direct in de winst- en verliesrekening als lasten verwerkt.

Gebouwen in ontwikkeling

Gebouwen in ontwikkeling worden gewaardeerd tegen actuele waarde. Op gebouwen in ontwikkeling wordt tot ingebruikname niet afgeschreven.

Andere bedrijfsmiddelen

De andere bedrijfsmiddelen betreffen inventaris, computerhardware, kunst en overige bedrijfsmiddelen. Computerhardware en overige bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen. Deze activa worden lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur van vijf tot tien jaar. De restwaarde is nihil. Op kunst wordt niet afgeschreven.

2.6 Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin sprake is van invloed van betekenis
Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening. Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover PGGM N.V. in deze situatie geheel of gedeeltelijk in staat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaardering worden, uitgaande van de waarden bij eerste waardering, de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening.

Joint ventures worden verantwoord tegen nettovermogenswaarde.

Deelnemingen waarin geen sprake is van invloed van betekenis

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde (zie paragraaf 2.7); afwaardering vindt plaats ten laste van de winst-en-verliesrekening.

Vorderingen op deelneming

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

2.7 Bijzondere waardevermindering van vaste activa

PGGM N.V. beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Belastinglatenties

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de

waardingsgrondslagen die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. Actieve latenties, uit hoofde van voorwaartse verliescompensatie, worden in aanmerking genomen voor de geldende termijnen.

De belastinglatenties worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. Mogelijke gevolgen van afstemming van fiscale aangelegenheden met de belastingdienst zijn hierin nog niet meegenomen.

Afgeleide financiële instrumenten

Afgeleide financiële instrumenten ofwel derivaten zijn financiële instrumenten belichaamd in contracten waarvan de waarde afhankelijk is van één of meer onderliggende primaire financiële instrumenten. De afgeleide financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij de waardemutaties via de winst-en-verliesrekening worden verwerkt. De reële waarde van een derivaat wordt gebaseerd op een contantwaardemodel. Alle derivaten worden opgenomen als activa wanneer hun reële waarde positief is en als verplichtingen wanneer hun reële waarde negatief is.

2.8 Beleggingen voor risico verzekeringsbedrijf

Leningen en obligaties

Leningen en obligaties worden gewaardeerd tegen amortisatiewaarde. Verschillen tussen de aanschafwaarde en de aflossingswaarde, zowel positieve als negatieve, worden naar rato van de resterende looptijd geamortiseerd en verantwoord in de winst- en verliesrekening. Gerealiseerde koerswinsten en –verliezen worden in zijn geheel verantwoord in het resultaat.

Geldmarktbeleggingen

Geldmarktbeleggingen worden opgenomen voor de nominale waarde.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden rechtstreeks in het resultaat verantwoord.

2.9 Beleggingen voor risico polishouders

Beleggingen voor risico polishouders worden gewaardeerd tegen reële waarde. Gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden rechtstreeks in het resultaat verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden verantwoord tegen nominale waarde. Waar nodig worden de vorderingen verminderd met een waardecorrectie voor het risico van oninbaarheid.

Eventuele te vorderen en te betalen rentebaten- en lasten met betrekking tot de liquide middelen van PGGM N.V. en haar dochters worden verantwoord bij PGGM N.V.

Voorzieningen

Voorzieningen risico verzekeringsbedrijf

Levensverzekeringen

De voorziening voor levensverzekeringen omvat de actuariële waarde van de toekomstige uitkeringsverplichtingen verhoogd met een opslag voor excassokosten (1% van de ingegane uitkeringen). De voorziening is gewaardeerd volgens de netto-methode op basis van recente sterftetafels (GBM/V 2005 - 2010 met leeftijdsterugstelling: -5/-5 (voor nieuwe productie sinds 2003 gelden zwaardere leeftijdsterugstellingen voor het langlevensrisico (-7/-9)). Het bedrag aan nog af te schrijven rentestandkorting is op de voorziening in mindering gebracht. De verleende rentestandkorting wordt per jaarlaag geactiveerd en in 11 jaar lineair afgeschreven.

Voor de direct ingaande nominale pensioenen wordt een korting gegeven op de te betalen koopsommen ter grootte van de te verwachten rentebaten boven de rekenrente, verhoogd met een risicovergoeding. De gehanteerde rekenrente is 4% voor polissen afgesloten voor 1 augustus 1999 en 3% voor polissen die zijn afgesloten na 1 augustus 1999.

Schadeverzekeringen

De technische voorziening bestaat uit een IBNR voorziening die gelijk is aan de met 3% opgerente netto premies (inclusief een excassopremie) en een VPU die gelijk is aan de contante waarde van de verwachte uitkeringen van de ingegane schaden. De netto premies zijn gebaseerd op een tarief met rekenrente 3%. Voor het WIA product zijn de arbeidsongeschiktheidsfrequenties, de reactiveringsfrequenties en sterftetekansen gebaseerd op de populatie van de deelnemers aan de pensioenregeling van PFZW. De premie ter dekking van een arbeidsongeschiktheidspensioen is gebaseerd op het

herverzekeringstarief. Bij de berekening van de VPU wordt geen revalidatie meegenomen en zijn de sterftegrondslagen gelijk aan die van een nieuwe lijfrentepolis bij Leven. De VPU wordt hierdoor zeer prudent vastgesteld. De VPU van het WIA product is inclusief een opslag voor excassokosten (1% van de uitkeringen).

Technische voorziening voor winstdeling

De voorziening voor winstdeling omvat de op basis van de polisvoorwaarden beschikbare bedragen voor winstdeling die nog niet op individuele polissen zijn bijgeschreven.

Overige technische voorzieningen

Voorziening resultatendeling beleggingspolissen

De voorziening is ter compensatie van mogelijke toekomstige verschillen tussen het verwachte werkelijke rendement en het contractueel rendement. De waardering betreft de contante waarde van deze rendementverschillen voor beleggingspolissen die voor 1 januari 2008 zijn afgesloten. De voorziening is zodanig vastgesteld, dat de (mogelijke) rendementverschillen voor de resterende looptijd van de beleggingspolissen, met 99,5% zekerheidsmaat, wordt opgevangen. De (mogelijke) rendementverschillen worden contant gemaakt tegen een discontovoet van 3%.

Voorziening wijziging sterftegrondslagen

Deze voorziening wordt gevormd ten behoeve van:

- de omrekening naar toekomstige, nieuwe sterftetafels (GBMV);
- een mogelijke overgang naar zwaardere leeftijdsterugstellingen ter dekking van het langlevensrisico.

Voorziening seksneutraliteit

Deze voorziening betreft bepaalde specifieke producten (en heeft betrekking op een gesloten bestand). Jaarlijks wordt getoetst of de voorziening toereikend is.

Voorziening winstdeling aanvullend pensioen

Jaarlijks wordt 4% rente toegevoegd. Deze voorziening wordt lineair in 20 jaar afgeschreven te beginnen op 1 oktober 1994.

Voorziening administratiekosten aanvullend pensioen

Deze voorziening bedraagt 2% van het premievrij verzekerd pensioen gedurende de looptijd van de verzekeringen die door PFZW zijn overgedragen aan PGGM Levensverzekeringen N.V. Jaarlijks wordt 4% rente toegevoegd. Deze voorziening wordt lineair in 20 jaar afgeschreven te beginnen op 1 oktober 1994.

Voorzieningen arbeidsongeschiktheidspensioen

Er is een voorziening getroffen voor de mogelijke premierestitutie behorende bij het arbeidsongeschiktheidspensioen.

Voorziening risico polishouders

De voorziening wordt gewaardeerd tegen de waarde van de aan polishouders toegewezen beleggingen.

Belastingen

Latente belastingschulden worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de waarderingsgrondslagen die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. De belastinglatenties worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De berekening van de latente belastingverplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. Belastinglatenties worden binnen de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting bij de entiteit verantwoord waar deze betrekking op hebben. Binnen de PGGM groep wordt per maatschappij de vennootschapsbelasting over het fiscale resultaat berekend. PGGM Coöperatie U.A. rekent uiteindelijk af met de belastingdienst.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

2.10 Resultaatbepaling

Beheervergoeding institutioneel

Dit zijn de vergoedingen van derden welke uit hoofde van de uitvoeringswerkzaamheden voor pensioenbeheer, vermogensbeheer en bestuursondersteuning worden verkregen.

Bruto premie verzekeringen retail

De in rekening gebrachte premie wordt direct tot de omzet gerekend. Daarnaast wordt voor de premie die geen betrekking heeft op de periode een voorziening niet verdiende premie gevormd.

Verzekeringstechnische lasten

Deze bevat de uitkeringen, mutatie voorzieningen, winstdeling en kortingen, uitgaande herverzekeringspremie en beleggingsresultaten voor risico van polishouders. Uitkeringen, mutatie voorzieningen, winstdeling en kortingen worden ten gunste c.q. ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarop zij betrekking hebben. De waardering van door en aan herverzekeraars verschuldigde bedragen geschiedt in overeenstemming met de voorwaarden van de herverzekeringscontracten. Verplichtingen uit herverzekering betreffen voornamelijk te betalen premies voor herverzekeringscontracten. Deze premies worden als last opgenomen over de periode waarop zij betrekking hebben.

Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

Kosten voor uitbesteed werk en andere externe kosten omvatten alle overige externe kosten die rechtstreeks verband houden met de primaire administratieve werkzaamheden door derden.

Beleggingsresultaten

Beleggingsresultaten bestaan uit de directe beleggingsopbrengsten (rente) en de indirecte beleggingsopbrengsten (de gerealiseerde en ongerealiseerde herwaarderingen) van beleggingen voor risico van het verzekeringsbedrijf en voor risico van polishouders. Zowel rente als (on) gerealiseerde herwaarderingen worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en -lasten

PGGM N.V. en haar dochters verantwoorden rentebaten en -lasten met betrekking tot liquide middelen als gevolg van het rentecompensatiesysteem bij PGGM N.V. De rentebaten en -lasten worden in de jaarrekening per individuele kredietinstelling beoordeeld en de netto positie uiteindelijk als rentebate of -last gepresenteerd.

3 Immateriële vaste activa

	Goodwill	VOBA	Software	Totaal
Stand 1 januari 2011				
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	67.872	18.453	37.060	123.385
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-29.087	-4.930	-25.720	-59.737
Boekwaarde 1 januari 2011	38.785	13.523	11.340	63.648
Mutaties 2011				
Investerings	-	-	792	792
Desinvesteringen	-	-	-6	-6
Afschrijvingen	-9.696	-1.575	-7.460	-18.731
Saldo	-9.696	-1.575	-6.674	-17.945
Stand 31 december 2011				
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	67.872	18.453	37.846	124.171
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-38.783	-6.505	-33.180	-78.468
Boekwaarde 31 december 2011	29.089	11.948	4.666	45.703
Mutaties 2012				
Investerings	-	-	550	550
Desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen	-9.696	-1.548	-3.284	-14.528
Saldo	-9.696	-1.548	-2.734	-13.978
Stand 31 december 2012				
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	67.872	18.453	38.396	124.721
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-48.479	-8.053	-36.464	-92.996
Boekwaarde 31 december 2012	19.393	10.400	1.932	31.725
Afschrijvingsperiode	7 jaar	15 jaar	5 jaar	

Voor de geactiveerde kosten van de intern ontwikkelde software, van voornamelijk het backoffice systeem van de pensioen- en beleggingsadministratie, is in het eigen vermogen een wettelijke reserve gevormd. Per 31 december 2012 bedraagt deze € 0,5 miljoen (2011: € 3,2 miljoen). De afschrijving op intern ontwikkelde software bedraagt in 2012 € 2,7 miljoen (2011: € 7,1 miljoen).

4 Materiële vaste activa

	Gebouwen en terreinen	Gebouwen in ontwikkeling	Installaties	Andere bedrijfs- middelen	Totaal
Stand 1 januari 2011					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	43.086	76.973	1.830	5.196	127.085
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-8.641	-	-652	-2.570	-11.863
Boekwaarde 1 januari 2011	34.445	76.973	1.178	2.626	115.222
Mutaties 2011					
Investeringen	1.737	798	336	8.348	11.219
Ingebruikname gebouwen in ontwikkeling	76.254	-77.313	1.045	14	-
Desinvesteringen	-1.065	-	-	-664	-1.729
Afschrijvingen	-2.741	-	-276	-1.554	-4.571
Afschrijvingen desinvesteringen	610	-	-	537	1.147
Mutatie vervangingswaarde	-514	-	-	-	-514
Saldo	74.281	-76.515	1.105	6.681	5.552
Stand 31 december 2011					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	122.092	458	3.211	12.895	138.656
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-13.366	-	-928	-3.587	-17.881
Boekwaarde 1 januari 2012	108.726	458	2.283	9.308	120.775 ³
Mutaties 2012					
Investeringen	10.262	-	-	3.294	13.556
Ingebruikname gebouwen in ontwikkeling	-5.873	-458	-	-	-6.331
Desinvesteringen	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	-3.393	-	-352	-2.041	-5.786
Afschrijvingen desinvesteringen	-	-	-	-	-
Mutatie vervangingswaarde	-479	-	-	-	-479
Saldo	517	-458	-352	1.253	960
Stand 31 december 2012					
Verkrijgings- of vervaardigingsprijzen	128.879	-	3.211	16.189	148.279
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-19.637	-	-1.280	-5.628	-26.545
Boekwaarde 31 december 2012	109.242	-	1.931	10.561	121.734

Het effect van de gewijzigde waarde van de huisvesting als gevolg van het doorvoeren van de stelselwijziging in boekjaar 2012 wordt volledig verwerkt via het beginvermogen. Het eigen vermogen per 1 januari 2012 daalt hiermee met € 31,7 miljoen (netto na belasting). Voor de toename van de waarde van het terrein wordt een herwaarderingsreserve van € 3,4 miljoen gevormd. De afname van de waarde van het gebouw wordt ten laste van de overige reserves gebracht.

Het effect als gevolg van de stelselwijziging is in onderstaande tabel toegelicht, waar nodig zijn in de jaarrekening 2012 de vergelijkende cijfers over 2011 aangepast.

³ De vergelijkende cijfers over 2011 zijn aangepast als gevolg van de stelselwijziging zoals opgenomen in paragraaf 1.3.

Afschrijvingstermijnen

Grond en terreinen	: 0 jaar
Gebouwen – ruwbouw	: 40 jaar
Gebouwen – afbouw	: 25 jaar
Gebouwen – gebouwgebonden installaties	: 15 jaar
Bedrijfsinstallaties	: 5-10 jaar
Overige bedrijfsmiddelen	: 5-10 jaar

PGGM N.V. is economisch eigenaar van terreinen en gebouwen, zowel gereed als in ontwikkeling. PGGM Coöperatie U.A. is de juridische eigenaar van zowel de gebouwen als de terreinen.

In 2011 is de renovatie van het oude complex afgerond. Het gereedkomen van het gehele complex is voor PGGM reden geweest haar waarderingstelsel te evalueren. PGGM is hierbij tot de conclusie gekomen dat de tot en met 2011 gehanteerde methodiek van kostprijs minus afschrijvingen niet langer optimaal aansluit bij haar strategie en de tijdsgeest. Daarom heeft zij er met ingang van boekjaar 2012 voor gekozen haar stelsel te wijzigen naar een stelsel op basis van actuele waarde model, zijnde de vervangingswaarde.

Tevens is onder de terreinen en gebouwen het leegstaande pand (met ondergrond) aan de Laan Copes van Cattenburch 54 te Den Haag opgenomen bij Kunst en Cultuur pensioenbeheer B.V. voor een boekwaarde van € 0,7 miljoen.

5 Financiële vaste activa

	Deelnemingen	Belasting- latenties	Financiële instrumenten	Totaal
Stand 1 januari 2011	38.282	14.921	-	53.203
Mutaties 2011				
Investeringsen	35	-	-	35
Desinvesteringsen	-38.214	-	-	-38.214
Waardeveranderingen	-	2.827	18.552	21.379
Stand 31 december 2011	103	17.748	18.552	36.403
Mutaties 2012				
Investeringsen	1.461	-	-	1.461
Desinvesteringsen	-	-	-18.552	-18.552
Waardeveranderingen	-	-1.184	-	-1.184
Stand 31 december 2012	1.564	16.564	0	18.128

De deelnemingen bestaan uit 6,41% (2011: 6,68%) kapitaalbelang van PGGM Vermogensbeheer B.V. in Sustainalytics Holding B.V. en 49% kapitaalbelang van PGGM N.V. in DPFS.

De latente belastingvordering heeft in zijn geheel betrekking op tijdelijke fiscale en commerciële waarderingsverschillen.

Als gevolg van het beëindigen van de bemiddelingsactiviteiten per ultimo november 2012 zijn de rente- en beleggingsrisico's voor PGGM komen te vervallen. Alle met het contract samenhangende producten, zijn eveneens beëindigd, waardoor de waarde van de financiële instrumenten ultimo december 2012 nihil is (ultimo 2011: € 18,6 miljoen).

6 Beleggingen voor risico verzekeringsbedrijf

	Leningen	Obligaties	Geldmarkt- beleggingen	Aandelen	Totaal
Stand 1 januari 2011	8.372	240.464	2.000	84.547	335.383
Mutaties 2011					
Aankopen en verstrekkingen	-	23.600	49.700	2.625	75.925
Verkopen en aflossingen	-523	-58.556	-2.000	-5.572	-66.651
Waardeveranderingen	-	-	-	-2.395	-2.395
Amortisatie (dis)agio	-30	1.722	-	-	1.692
Saldo	-553	-33.234	47.700	-5.342	8.571
Stand 31 december 2011	7.819	207.230	49.700	79.205	343.954
Mutaties 2012					
Aankopen en verstrekkingen	-	42.398	149.000	320	191.718
Verkopen en aflossingen	-4.535	-20.000	-198.700	-56.659	-279.894
Waardeveranderingen	-	246	-	6.001	6.247
Amortisatie (dis)agio	-25	-	-	-	-25
Saldo	-4.560	22.644	-49.700	-50.338	-81.954
Stand 31 december 2012	3.259	229.874	-	28.867	262.000
Reële waarde					
31 december 2011	8.288	230.330	49.700	79.205	367.523
31 december 2012	3.486	264.820	0	28.867	297.173

Uitgaande van de aflossingsdata is de resterende contractuele looptijd van de leningen en obligaties:

	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Leningen	2.607	652	0	3.259
Obligaties	7.003	129.204	93.667	229.874

Obligaties

	31 december 2012	31 december 2011
Obligaties met vaste rente	212.681	191.006
Obligaties met 0 procent rente (zero's)	17.193	16.224
Totaal	229.874	207.230

	31 december 2012	31 december 2011
AAA rating	121.845	168.140
AA rating	83.833	22.866
BBB rating	7.003	-
Geen rating	17.193	16.224
Totaal	229.874	207.230

De regionale indeling van de obligaties kan als volgt worden weergegeven:

	31 december 2012	31 december 2011
Nederland	90.823	78.841
Duitsland	37.442	37.494
Oostenrijk	29.141	29.238
Finland	26.897	13.507
Frankrijk	22.903	25.284
België	15.665	15.855
Spanje	7.003	7.011
Totaal	229.874	207.230

7 Beleggingen voor risico polishouders

	2012	2011
Stand 1 januari	92.314	118.338
Mutaties		
Aankopen en verstrekkingen	-	-
Verkopen en aflossingen	-23.075	-22.765
Waardeveranderingen	11.264	-3.259
Stand 31 december	80.521	92.314

De beleggingen voor risico polishouders hebben uitsluitend betrekking op participaties in PGGM Institutional Mix Fund. Ultimo boekjaar is de verdeling:

	31 december 2012	31 december 2011
Aandelen	40%	42%
Vastrentende waarden	38%	39%
Vastgoed	14%	13%
Liquide middelen	1%	6%
Commodities	7%	0%
Totaal	100%	100%

8 Vorderingen

	31 december 2012	31 december 2011
Debiteuren	30.836	37.237
Nog te factureren	23.493	25.845
Lopende rente	4.329	4.140
Overige vorderingen en overlopende activa	3.703	2.369
Vordering op aandeelhouder	1.600	-
Vorderingen uit directe verzekeringen op verzekeringsnemers	34	39
Totaal	63.995	69.630

De resterende looptijd van de vorderingen is korter dan 1 jaar.

Debiteuren

De debiteuren bestaan voornamelijk uit vooruitgefactureerde bedragen aan institutionele klanten met betrekking tot het eerste kwartaal 2013 voor pensioenbeheer en bestuursondersteuning.

Nog te factureren

Nog te factureren bedragen hebben per 31 december 2012 betrekking op nog in rekening te brengen posten bij beleggingsfondsen en institutionele klanten.

Lopende rente

De lopende rente bestaat voornamelijk uit de te ontvangen rente op leningen en obligaties.

Vorderingen op aandeelhouder

De vordering op PGGM Coöperatie U.A. bestaat uit te verrekenen vennootschapsbelasting welke door PGGM Coöperatie U.A. wordt verrekend met de belastingdienst.

9 Liquide middelen

De liquide middelen betreffen tegoeden die worden aangehouden bij Nederlandse kredietinstellingen. Per 31 december 2012 zijn er voor € 45 miljoen aan deposito's bij een kredietinstelling met een looptijd van korter dan 1 jaar (2011: nihil). Alle overige tegoeden zijn direct opeisbaar en staan geheel ter vrije beschikking.

PGGM Vermogensbeheer B.V. is voor externe klanten en voor de PGGM beleggingsfondsen de vermogensbeheerder. Voor de uitvoering van het gezamenlijke beheer en ten einde netting voordelen cq. rentecompensatie te kunnen bewerkstelligen mag PGGM Vermogensbeheer B.V. op naam van PGGM Treasury B.V. bankrekeningen en geldmarktinstrumenten aanhouden en derivatentransacties uitvoeren voor rekening en risico van haar opdrachtgevers, die een daartoe strekkend mandaat hebben afgegeven. Als gevolg hiervan ligt het economisch eigendom van bedoelde bankrekeningen en geldmarktinstrumenten bij de opdrachtgevers van PGGM Vermogensbeheer B.V. en ligt het juridisch eigendom bij PGGM Treasury B.V. De saldi op deze bankrekeningen worden daarom niet verantwoord in de jaarrekening van PGGM N.V.

Het aanhouden van een gezamenlijke bankrekening en andere geldmarktinstrumenten ten behoeve van haar opdrachtgevers brengt geen krediet- en faillissementsrisico op PGGM N.V. met zich mee.

10 Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt in de toelichting op de balans in de enkelvoudige jaarrekening nader toegelicht.

11 Voorzieningen risico verzekeringsbedrijf

	1 januari 2012	Dotaties	Onttrekkingen	31 december 2012
Niet verdiende premie leven	41	-	-6	35
Levensverzekeringen	262.921	35.632	-24.516	274.037
Winstdeling en kortingen	5	-	-5	-
Overige technische voorzieningen	23.773	1.236	-6.329	18.680
Technische voorziening leven	286.740	36.868	-30.856	292.752
Te betalen schade bruto	4.323	1.910	-224	6.009
Aandeel herverzekeraar	-1.654	-867	-	-2.521
Te betalen schade eigen rekening	2.669	1.043	-224	3.488
Winstdeling	380	95	-	475
Aandeel herverzekeraar	-189	-47	-	-236
Winstdeling eigen rekening	191	48	-	239
Technische voorziening schade	2.860	1.091	-224	3.727
Totaal technische voorziening	289.600	37.959	-31.080	296.479

Overige technische voorzieningen

Het verloop van de overige technische voorzieningen is als volgt:

	1 januari 2012	Dotaties	Onttrekkingen	31 december 2012
Voorziening resultatendeling beleggingspolissen	17.725	766	-2.132	16.359
Voorziening wijziging sterftegrondslagen	4.770	470	-3.930	1.310
Voorziening seksneutraliteit	787	-	-96	691
Voorziening winstdeling aanvullend pensioen	367	-	-128	239
Voorziening adm. kosten aanvullend pensioen	124	-	-43	81
Totaal overige technische voorzieningen	23.773	1.236	-6.329	18.680

Voorziening resultatendeling beleggingspolissen

	2012	2011
Stand 1 januari	17.725	27.349
Herrekening marktwaarde/bestandsontwikkeling	-2.718	-5.821
Update parameters/methodiek	1.352	-3.803
Stand 31 december	16.359	17.725

In de overige technische voorzieningen is de voorziening resultatendeling beleggingspolissen verantwoord. Deze voorziening is ter compensatie van mogelijke toekomstige verschillen tussen het verwachte werkelijke rendement en het contractueel rendement. De waardering betreft de contante waarde van deze rendementsverschillen voor beleggingspolissen die voor 1 januari 2008 zijn afgesloten. De voorzieningen hebben overwegend een langlopend karakter.

12 Voorzieningen risico polishouders

	2012	2011
Stand 1 januari	92.314	118.338
Dotaties	1.032	1.235
Onttrekkingen	20.553	-28.091
Technische resultaten	-14	-35
Waardeveranderingen	7.742	867
Stand 31 december	80.521	92.314

De voorzieningen hebben overwegend een langlopend karakter.

Toereikendheidstoets voorziening levensverzekeringen

Van de totale voorziening risico verzekeringsbedrijf en risico polishouders van € 377,0 miljoen (2011: € 381,9 miljoen) heeft € 373,3 miljoen (2011: € 379,1 miljoen) betrekking op levensverzekeringen.

	31 december 2012	31 december 2011
Uitkomst verwachtingswaarde	379.304	364.743
Risico marge	12.682	12.796
Toetsingsvoorziening	391.986	377.539
Voorzieningen voor risico verzekeringsbedrijf en risico polishouders	373.273	379.053
	-18.713	1.514
Overwaarde beleggingen	29.962	15.760
Surplus	11.249	17.274

Uit de toereikendheidstoets blijkt dat PGGM Levensverzekeringen N.V. geen aanvullende voorziening hoeft te vormen om aan haar verzekeringsverplichtingen te kunnen voldoen.

Voor de bepaling van de toetsingsvoorziening wordt aangesloten op de Wet op het financieel toezicht (Wft) (rekening houdend met toekomstige Solvency II wetgeving). Deze actuele waardering van de verplichtingen houdt in dat de voorziening volgens een best estimate wordt gewaardeerd middels de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur, inclusief de aan te houden risicomarge.

13 Voorzieningen belastingen

Totaal

Stand 1 januari 2011

4.381

Mutaties 2011

Dotaties

482

Vrijval

-470

Stand 31 december 2011

4.393

Mutaties 2012

Dotaties

1.015

Vrijval

-736

Stand 31 december 2012

4.672

De latente belastingschuld heeft betrekking op tijdelijke fiscale en commerciële waarderingsverschillen van VOBA, gebouwen en terreinen en beleggingen voor risico verzekeringsbedrijf.

De voorzieningen hebben overwegend een langlopend karakter.

14 Overige voorzieningen

	<i>Reorganisatie</i>	<i>Jubilea</i>	<i>Overige</i>	<i>Totaal</i>
Stand 1 januari 2011	2.354	1.027	4.931	8.312
Mutaties 2011				
Dotaties	2.274	46	7.703	10.023
Onttrekkingen	-2.565	-207	-2.736	-5.508
Vrijval	-244	-31	-76	-351
Stand 31 december 2011	1.819	835	9.822	12.476
Mutaties 2012				
Dotaties	528	318	10.514	11.360
Onttrekkingen	-1.836	-137	-7.085	-9.058
Vrijval	-19	-31	-1.361	-1.411
Stand 31 december 2012	492	985	11.890	13.367

De voorzieningen hebben overwegend een langlopend karakter.

Voorziening reorganisatie

Onder de voorziening reorganisatie zijn posten opgenomen die betrekking hebben op individuele trajecten.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen bestaan uit incentives, voorzieningen tax reclaim, afbouwen bancaire bemiddelingsactiviteiten, verwerving aandelen DPFS en overige verplichtingen.

De incentives hebben voor € 1,5 miljoen (2011: € 1,3 miljoen) betrekking op verwachte verplichtingen uit hoofde van long term incentives/ mid term incentives verstrekt aan een beperkt aantal medewerkers, niet zijnde leden van de raad van bestuur. De toekomstige uitkeringen zijn afhankelijk van het individueel functioneren van de medewerker en de continuering van het dienstverband van de betreffende medewerkers.

In 2012 is overeenstemming met de Koreaanse fiscus bereikt. Als gevolg daarvan is de voorziening transitiekosten, na onttrekking van de gemaakte kosten, volledig vrijgevallen. Deze vrijval is als bijzondere bate onder de overige bedrijfskosten verantwoord.

Ultimo boekjaar heeft een institutionele klant Vermogensbeheer aansprakelijk gesteld voor een incident met betrekking tot de tax reclaim in Taiwan. Vermogensbeheer heeft een voorziening getroffen voor het geval de geleden schade niet alsnog teruggevorderd kan worden bij de Taiwanese belastingautoriteiten.

Ultimo november 2012 is het bemiddelingscontract met Kas Bank N.V. beëindigd. In de komende jaren worden de bemiddelingsactiviteiten afgebouwd en overgedragen aan een andere partij.

PGGM heeft per 31 december 2012 een 49% belang in DPFS. Per ultimo boekjaar heeft PGGM een onvoorwaardelijke verplichting tot het verwerven van de resterende aandelen van DPFS aangegaan. Voor deze verplichting is een voorziening getroffen.

15 Langlopende achtergestelde schulden

De langlopende achtergestelde lening is op 31 december 2008 verstrekt door PGGM Coöperatie U.A. PGGM N.V. zal het bedrag van de lening per 31 december 2014 terugbetalen of zoveel eerder of later als partijen nader schriftelijk overeenkomen. De rente is 5,011% per jaar. Deze rente geldt gedurende de looptijd van de lening. De rechten van PGGM Coöperatie U.A. zijn achtergesteld bij de rechten welke door derden op PGGM N.V., nu of in de toekomst, invorderbaar zijn.

16 Kortlopende schulden

	31 december 2012	31 december 2011
Vooruitontvangen bedragen institutionele klanten	30.015	29.210
Belastingen en premies sociale verzekeringen	7.517	6.543
Crediteuren	7.318	3.055
Voor/achterstand premie verzekeraars	2.738	4.313
Schulden uit directe verzekeringen aan verzekeringsnemers	559	215
Spaarregelingen personeel	251	432
Onderpand	-	14.525
Kredietfaciliteit PFZW	-	10.009
Schuld aan aandeelhouder	-	6.376
Overige schulden en overlopende passiva	28.190	20.562
Totaal	76.588	95.240

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar.

Vooruitontvangen bedragen institutionele klanten

De vooruitontvangen bedragen hebben voornamelijk betrekking op de facturatie van werkzaamheden inzake vermogensbeheer, pensioenbeheer en bestuursondersteuning aan institutionele klanten voor het eerste kwartaal 2013.

Spaarregelingen personeel

Met ingang van 1 januari 2011 is de vrije spaarregeling opgeheven. De verschuldigde spaarsaldi zijn per deze datum aan de betreffende medewerkers uitgekeerd. De spaarregelingen personeel bestaat in 2012 uit bedragen met betrekking tot de spaarloonregeling (voorheen dus ook vrije spaarregeling). De gelden met betrekking tot de spaarloonregeling van € 0,3 miljoen (2011: € 0,4 miljoen) staan vanaf 1 januari 2013 ook ter vrije beschikbaar aan de medewerkers. De rente vergoeding wordt jaarlijks vooraf vastgesteld en bedraagt over 2012 op de spaarloonregeling 3,0% (2011: 3,0%).

Onderpand

Als gevolg van het beëindigen van de bemiddelingsactiviteiten per ultimo november 2012 is de verkregen zekerheid van Kas Bank N.V. afgelopen.

Kredietfaciliteit PFZW

PGGM N.V. heeft een kredietfaciliteit bij PFZW. Voor de opgenomen kredietfaciliteit betaalt PGGM N.V. een rente gelijk aan EURIBOR met een opslag van 50 basispunten. De totale kredietfaciliteit is gemaximeerd tot € 150 miljoen. De kredietfaciliteit is aangegaan vanaf 1 januari 2008 voor onbepaalde tijd. Er is geen aflossingsregeling afgesproken.

Overige schulden en overlopende passiva

De post overige schulden en overlopende passiva bestaat voornamelijk uit nog te betalen bedragen, reservering vakantiedagen, bonussen personeel en vergoeding rente.

De vergoeding rente heeft betrekking op de marge welke PGGM Advies B.V. verschuldigd is over rente die zij vergoedt en de rente die zij ontvangt van Kas Bank N.V. PGGM Advies B.V. is provisie verschuldigd aan Kas Bank N.V. in het kader van de regelingen sparen levensloop en spaarloon.

17 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Aansprakelijkheid bij een fiscale eenheid

PGGM N.V. vormt met haar dochters en haar enige aandeelhouder, PGGM Coöperatie U.A., een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting en is uit dien hoofde volledig hoofdelijk aansprakelijk voor alle hieruit voortvloeiende verplichtingen.

Daarnaast maakt PGGM N.V. met haar dochters, onderdeel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting waardoor zij hoofdelijk aansprakelijk is voor eventuele omzetbelastingsschulden van tot de fiscale eenheid behorende entiteiten.

Operationele leaseverplichtingen

De operationele leaseverplichtingen hebben betrekking op leaseauto's van personeel. De verplichting loopt tot 2016. De totale verplichting per 31 december 2012 bedraagt € 5,4 miljoen (2011: € 4,6 miljoen). Een bedrag van € 2,5 miljoen vervalt binnen een jaar.

Onderhoudsverplichting gebouwen

De totale verplichting per 31 december 2012 bedraagt € 3,2 miljoen (2011: € 2,6 miljoen). De verplichting loopt tot 2016. Een bedrag van € 2,4 miljoen vervalt binnen een jaar.

Onderhoudsverplichting hard- en software

De totale verplichting per 31 december 2012 bedraagt € 15,6 miljoen (2011: € 11,5 miljoen). De verplichting loopt tot 2016. Een bedrag van € 4,9 miljoen vervalt binnen een jaar.

Renovatie gebouw

De totale verplichting per 31 december 2012 bedraagt € 0,5 miljoen (2011: 11,5 miljoen). De verplichting vervalt binnen een jaar.

Deelneming

Per balansdatum heeft PGGM een onvoorwaardelijke verplichting tot het verwerven van de resterende aandelen DPFS. De koopprijs van deze aandelen bedragen € 5,6 miljoen.

Commitments

PGGM Vermogensbeheer B.V. heeft commitment bevestigd aan AlInvest Partners N.V. voor de periode 2011-2015, mede om private equity beleggingen voor institutionele klanten in de fondsenstructuur van PGGM mogelijk te maken. Dit commitment wordt door een institutionele klant ondersteund door bevestiging van het volledige commitment aan PGGM Vermogensbeheer B.V.

Onder de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen bestaan geen verplichtingen met een looptijd langer dan vijf jaar.

18 Omzet

18.1 Beheervergoeding institutioneel

	2012	2011
Beheervergoedingen dienstverlening	125.300	153.127
Beheervergoeding beleggingsfondsen	103.381	73.920
Overige opbrengsten	752	2.780
Totaal	229.433	229.827

Beheervergoedingen dienstverlening

Voor pensioen-, vermogensbeheer- en bestuursondersteuningsactiviteiten wordt een beheervergoeding in rekening gebracht bij institutionele klanten. De vergoeding voor activiteiten pensioenbeheer en bestuursondersteuning is voornamelijk gebaseerd op een vast bedrag per normverzekerde. De vergoeding voor activiteiten vermogensbeheer heeft betrekking op de vergoeding voor integraal vermogensbeheer. De vergoeding voor integraal vermogensbeheer is in de meeste gevallen gebaseerd op een aantal basispunten van het (gemiddeld) belegd vermogen. Onder deze beheervergoedingen wordt ook rekening gehouden met de vergoeding beleggingsactiviteiten beleggingsfondsen. De daling in de beheervergoedingen dienstverlening wordt voor een groot gedeelte veroorzaakt door een hogere vergoeding beleggingsactiviteiten beleggingsfondsen. Daarnaast is in 2012 een korting verstrekt aan de institutionele klanten.

Beheervergoeding beleggingsfondsen

De beheervergoeding beleggingsfondsen betreft de vergoeding uit hoofde van vermogens- en fondsenbeheer welke in rekening wordt gebracht op basis van een overeengekomen contract met de verschillende beleggingsfondsen onder de verzamelnamen PGGM Pooled Asset Funds, PGGM Alternative Funds, PGGM Vintage Funds en PGGM MC Funds. De administratie en het management wordt in opdracht van PGGM Fondsenbeheer B.V. uitgevoerd door PGGM Vermogensbeheer B.V. Het gedeelte dat betrekking heeft op retail activiteiten wordt verantwoord onder 'Overige opbrengsten retail' bij paragraaf 19.3. Als gevolg van de introductie in 2012 van een aantal nieuwe fondsen en stijging van het gemiddeld belegd vermogen over 2012 ten opzichte van 2011 is de beheervergoeding toegenomen.

18.2 Bruto premie verzekeringen retail

	2012	2011
Levensverzekeringen:		
- risico verzekeringsbedrijf	24.070	30.100
- risico polishouders	1.305	1.433
- aandeel herverzekeraars	-298	-272
- mutatie technische voorziening onverdiende premie	6	3
	25.083	31.264
Schadeverzekeringen	2.127	2.096
- aandeel herverzekeraars	-925	-916
	1.202	1.180
Totaal	26.285	32.444

De bruto premies betreffen uitsluitend in Nederland afgesloten verzekeringsovereenkomsten.

18.3 Overige opbrengsten retail

	2012	2011
Beheervergoeding beleggingsfondsen	519	549
Overige opbrengsten	-	104
Totaal	519	653

Beheervergoeding beleggingsfondsen

De beheervergoeding beleggingsfondsen heeft betrekking op de door PGGM Fondsenbeheer B.V. in rekening gebrachte beheervergoeding bij retailfondsen, voornamelijk PGGM Beleggingsfonds en PGGM Institutional Mix Fund. PGGM Beleggingsfonds houdt zich bezig met het aanbieden van de beleggingsvariant van de levensloopregeling aan werknemers die werkzaam zijn in de sector zorg en welzijn en aan hun partners. PGGM Institutional Mix Fund betreft een institutioneel fonds dat is opgezet ten behoeve van PGGM Levensverzekeringen N.V. en haar polishouders en PGGM Schadeverzekeringen N.V.

19 Verzekeringstechnische lasten

	2012	2011
Uitkeringen verzekeringen:		
- risico verzekeringsbedrijf	33.104	30.789
- risico polishouders	7.402	9.953
Aandeel herverzekeraar	-75	-88
	40.431	40.654
Mutatie voorzieningen bruto	7.900	12.492
Aandeel herverzekeraar schade	-915	-715
	6.985	11.777
Mutatie voorzieningen verzekeringbedrijf		
Mutatie rentestandkorting	-152	-220
Winstdeling en kortingen	153	251
Risico polishouders:		
- Beleggingsresultaten	-11.264	3.281
- Mutatie voorziening	-11.607	-25.932
Totaal	24.546	29.811

In 2012 heeft € 224.000 (2011: € 86.000) aan uitkeringen plaatsgevonden voor de schadeverzekeringen. PGGM heeft het overlijdensrisico deels herverzekerd.

20 Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten

	2012	2011
Extern personeel	17.971	21.039
Advieskosten	7.734	8.881
Uitbesteding administratie levensloopregeling	3.093	1.228
Totaal	28.798	31.148

21 Personeelskosten

	2012	2011
Salarissen	89.025	83.181
Pensioenlasten	12.672	11.568
Sociale lasten	10.086	8.724
Overige personeelskosten	13.649	14.315
Totaal	125.432	117.788

Het gemiddelde aantal medewerkers gedurende het jaar berekend op basis van fulltime equivalenten is als volgt:

	2012	2011
Vermogensbeheer	297	265
Pensioenbeheer	278	289
ICT, Facilities, Finance & Control	222	219
Relatie & Communicatie	178	164
Institutional Business	102	92
Corporate Staf	77	62
Voordurend Verbeteren en Rabo PGGM PPI	11	-
Totaal	1.165	1.091

Voor het ondersteunen van nieuwe activiteiten is het gemiddeld aantal medewerkers toegenomen. Deze activiteiten vinden met name plaats vanuit de business unit vermogensbeheer.

Pensioenregeling medewerkers

De pensioenregeling van de medewerkers is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds PFZW. Het ouderdomspensioen is een toegezegd-pensioen regeling op basis van (voorwaardelijk) geïndexeerd middelloon. Indexatie van de pensioenrechten is afhankelijk van de financiële positie waarin het pensioenfonds zich bevindt.

De aan het pensioenfonds te betalen premie wordt als last in de winst- en verliesrekening verantwoord en, voor zover de aan het pensioenfonds te betalen premie nog niet is voldaan, wordt deze als verplichting op de balans opgenomen.

PGGM N.V. heeft geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het voldoen van toekomstig hogere premiebijdragen.

Bezoldiging bestuurders en commissarissen

De totale bezoldiging van de zittende leden van de raad van bestuur is als volgt:

	2012				2011			
	Vaste beloning	Pensioen en sociale lasten	Variabele beloning	Totaal	Vaste beloning	Pensioen en sociale lasten	Variabele beloning	Totaal
M.J. van Rijn (tot 5 november 2012)	342	73	0	415	402	67	-	469
E.F. Bos	315	75	67	457	312	72	75	459
PA.M. Loven	322	70	58	450	318	65	47	430
Totaal	979	218	125	1.322	1.032	204	122	1.358

Elk lid van de raad van commissarissen ontvangt een jaarlijkse vergoeding van € 27.501 (2011: € 27.148). De voorzitter heeft een vergoeding ontvangen van € 31.811 (2011: € 31.403). Deze vergoedingen zijn inclusief reiskosten en werkzaamheden die worden verricht voor de auditcommissie en de remuneratie-commissie. De totale bezoldiging van de raad van commissarissen bedraagt in 2012 € 176.396 (2011: € 184.715). Alle jaarlijkse vergoedingen zijn exclusief BTW.

Er zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt aan de leden van de raad van bestuur en de raad van commissarissen.

22 Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa

	2012	2011
Immateriële vaste activa	14.528	18.732
Materiële vaste activa	5.787	4.571
Totaal	20.315	23.303

23 Overige bedrijfskosten

	2012	2011
Huisvestingskosten	5.469	14.662
Automatiseringskosten	7.962	8.315
Marketingkosten	9.630	6.987
Overige kosten	32.066	15.964
Totaal	55.127	45.928

Huisvestingskosten

De huisvestingskosten 2011 bevatten een eenmalige last met betrekking tot de aangegeve renovatieverplichtingen.

Marketingkosten

In 2012 zijn marketingactiviteiten met betrekking tot het nieuwe pensioencontract uitgevoerd. Als gevolg daarvan zijn de marketingkosten hoger dan in 2011.

Overige kosten

De overige kosten 2012 laten een stijging zien door een aantal incidentele lasten.

24 Beleggingsresultaten

	2012	2011
Directe opbrengsten	318	434
Indirecte opbrengsten	-31	-31
Leningen totaal	287	403
Directe opbrengsten	8.235	10.956
Indirecte opbrengsten	221	221
Obligaties totaal	8.456	11.177
Directe opbrengsten	90	23
Indirecte opbrengsten	-	4
Geldmarktbeleggingen totaal	90	27
Indirecte opbrengsten	6.462	-1.901
Aandelen totaal	6.462	-1.901
Directe opbrengsten	8.643	11.413
Indirect opbrengsten	6.652	-1.707
Totaal	15.295	9.706

25 Financiële baten

	2012	2011
Waardemutatie financieel instrument	4.210	18.552
Overige financiële baten	120	713
Totaal	4.330	19.265

26 Financiële lasten

	2012	2011
Futures	9.574	20.321
Overige financiële lasten	3.902	3.271
Totaal	13.476	23.592

Futures

Om de waardemutatie op het financieel instrument in relatie tot het Kas bank N.V. contract af te dekken heeft PGGM Advies B.V. in 2011 een deels tegengesteld financieel instrument in de vorm van een futurecontract afgesloten. Als gevolg van het beëindigen van de bemiddelingsactiviteiten per ultimo november 2012 zijn de rente- en beleggingsrisico's voor PGGM komen te vervallen. Als gevolg daarvan is het futurecontract begin december 2012 beëindigd.

Overige financiële lasten

De overige financiële lasten betreffen met name de rente op de langlopende achtergestelde lening met PFZW. Deze lening is op 1 januari 2008 verstrekt door PFZW.

27 Belastingen

	2012	2011
Acute belastinglast	-580	-8.884
Wijziging latente belastingvorderingen	-1.183	2.769
Wijziging latente belastingverplichtingen	-365	527
Totaal	-2.128	-5.588
Nominale belastingdruk	25,0%	25,0%
Niet belastbare opbrengsten en kosten	1,1%	1,8%
Effectieve belastingdruk	26,1%	26,8%

28 Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming, haar deelnemingen en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet zakelijke grondslag.

Stichting Rabo PGGM Premiepensioeninstelling

PGGM N.V. en Coöperatieve Centrale Raiffeissen-Boerenleenbank B.A. (hierna: Rabobank) hebben in 2012 gezamenlijk Stichting Rabo PGGM Premiepensioeninstelling (hierna: Rabo PGGM PPI) opgericht.

Rabo PGGM PPI is onafhankelijk en staat feitelijk los van de oprichters. Zowel PGGM als Rabobank hebben Rabo PGGM PPI van startkapitaal voorzien. PGGM heeft het recht om de helft van de bestuurders van Rabo PGGM PPI op bindende voordracht te benoemen. Twee van de vier bestuurders van Rabo PGGM PPI zijn door PGGM benoemd en zijn tevens afkomstig van PGGM. Op grond hiervan is Rabo PGGM PPI een verbonden partij van PGGM.

Naast de kapitaalstorting heeft PGGM een garantie afgegeven ter financiering van kosten van de stichting. PGGM heeft verder geen andere (financiële) verplichtingen ten opzichte van de stichting. Er hebben in het boekjaar, naast de kapitaalstorting, geen andere transacties plaatsgevonden tussen PGGM en Rabo PGGM PPI.

Het doel van de kapitaalstorting door PGGM in Rabo PGGM PPI is om de stichting van een opstartkapitaal te voorzien en niet bedoeld om de stichting daarmee voor eigen rekening en risico te financieren. Het kapitaalbelang staat ook niet ten dienste van de eigen werkzaamheden van PGGM.

Gezien het doel van de kapitaalstorting wordt Rabo PGGM PPI op basis van RJ 214.202 niet als deelneming gekwalificeerd. Derhalve wordt Rabo PGGM PPI niet geconsolideerd in de jaarrekening van PGGM N.V.

Technische rekening 2012

Voor een waardevolle toekomst

Technische rekening PGGM Levensverzekeringen N.V.

(bedragen in duizenden euro's)

	2012	2011
Bruto premies	25.375	31.533
Uitgaande herverzekeringspremies	-298	-272
Opbrengst uit beleggingen:		
• Risico	14.359	9.494
• Risico polishouders	11.264	-3.259
Uitkeringen eigen rekening	-40.506	-40.678
Aandeel herverzekeraar	75	88
Wijziging technische voorzieningen:		
• Voor levensverzekeringsbedrijf	5.927	15.250
• Voor winstdeling	5	26
Winstdeling en kortingen	-153	-277
Bedrijfskosten	-2.385	-2.539
Overige technische baten eigen rekening	-	103
Totaal	13.663	9.469
Toegerekende beleggingsopbrengsten aan niet-technische rekening	-2.775	-1.157
Resultaat technische rekening PGGM Levensverzekeringen N.V.	10.888	8.312

Technische rekening PGGM Schadeverzekeringen N.V.

(bedragen in duizenden euro's)

	2012	2011
Bruto premies	2.127	2.096
Uitgaande herverzekeringspremies	-925	-916
Opbrengsten uit beleggingen	61	63
Schade bruto	-224	-64
Mutatie voorziening te betalen schade bruto	-1.780	-1.518
Aandeel herverzekeraar	946	715
Bedrijfskosten	-457	-417
Overige technische baten eigen rekening	89	67
Overige technische lasten eigen rekening	-179	-136
Resultaat technische rekening PGGM Schadeverzekeringen N.V.	-343	-110

Risicobeheer

PGGM's risicomanagement is gebaseerd op de COSO Enterprise Risk Management (COSO ERM) methodiek, een internationale standaard. Toepassing van COSO ERM zorgt ervoor dat risico's overall binnen PGGM op eenduidige wijze én zo efficiënt en effectief mogelijk worden beheerst. Ook is de kwaliteit van de interne beheersomgeving gewaarborgd door het three lines of defence model toe te passen. In dit model hebben het lijnmanagement (1e lijn), risk, control en compliance (2e lijn), en Internal Audit (3e lijn) elk hun eigen verantwoordelijkheid. Wat zij vastleggen, is het risicobeeld en informatie over de mate van beheersing plus de interne managementverklaring.

De toprisico's in 2012 voor PGGM waren: samenwerkingsverbanden, governance, projecten, imago / reputatie, informatiebeveiliging & fraude en tax, legal & compliance. Dit zijn allemaal risico's die geen rechtstreekse financiële impact hebben voor PGGM en zijn uitgewerkt in de risicomanagementparagraaf inclusief ons in control statement, die in het jaarverslag is opgenomen. Daarnaast onderkent PGGM de volgende specifieke risico's:

Solvabiliteitsrisico

PGGM N.V. valt onder de voorwaarden van de Wft. PGGM wordt aangemerkt als een financieel conglomeraat en PGGM N.V. is een gemengde financiële holding. Uit hoofde van deze wet gelden eisen ten aanzien van kapitaaltoereikendheid. PGGM kiest er voor om uit te gaan van de methode op basis van consolidatie jaarrekeningen, waarbij de kapitaaltoereikendheid berekend wordt op basis van het verschil tussen het eigen vermogen van het financiële conglomeraat en de som van de solvabiliteitsvoorschriften voor de groepsonderdelen. Op basis hiervan voldoet PGGM N.V. aan de wettelijke vereisten.

Voor PGGM Levensverzekeringen N.V., PGGM Schadeverzekeringen N.V. en PGGM Vermogensbeheer B.V. is een solvabiliteitseis vanuit de toezichthouder vereist.

De aanwezige en vereiste solvabiliteit van PGGM Levensverzekeringen N.V. is hieronder weergegeven.

Solvabiliteit	31 december 2012	31 december 2011
Aanwezig	68.596	84.040
Wettelijk vereist	18.763	19.300
Surplus	49.833	64.740

De aanwezige en vereiste solvabiliteit van PGGM Schadeverzekeringen N.V. is hieronder weergegeven.

Solvabiliteit	31 december 2012	31 december 2011
Aanwezig	11.706	16.174
Wettelijk vereist	2.500	2.300
Surplus	9.206	13.874

De aanwezige en vereiste solvabiliteit van PGGM Vermogensbeheer B.V. is hieronder weergegeven.

Solvabiliteit	31 december 2012	31 december 2011
Aanwezig	39.472	86.064
Wettelijk vereist	23.422	15.337
Surplus	16.050	70.727

Marktrisico

Marktrisico is het prijsrisico van een waardedaling van de beleggingen door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren zijn bijvoorbeeld marktprijzen, valutakoersen en rentes. PGGM heeft geen directe beleggingen in zakelijke waarden waarop prijsrisico wordt gelopen. PGGM wordt indirect via participaties in PGGM Institutional Mix Fund wel blootgesteld aan prijsrisico.

Het effect van een stijging respectievelijk daling van de aandelenkoersen met 10% is in de volgende tabel weergegeven:

Solvabiliteit	Eigen vermogen
Toename aandelenkoersen 10%	1.156
Afname aandelenkoersen 10%	-1.156

Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van een belegging daalt als gevolg van veranderingen in valutakoersen. Conform het beleggingsbeleid van PGGM worden valutarisico's ten aanzien van PGGM Institutional Mix Fund volledig afgedekt. Daarnaast luiden zowel de verplichtingen van de verzekeringsmaatschappijen aan de polishouders als de vastrentende portefeuille in euro's. Hierdoor wordt geen valutarisico gelopen.

Renterisico

Renterisico is het risico dat het saldo van de waarden van obligaties, leningen en verzekeringsverplichtingen verandert als gevolg van veranderingen in markttrentes. Het renterisico in de balans is vooralsnog beperkt zichtbaar, omdat obligaties en leningen zijn gewaardeerd tegen amortisatiewaarde en de voorzieningen worden bepaald op een vaste rekenrente. Alleen bij substantiële wijzigingen van de marktrente kan de toereikendheidstoets negatief worden waardoor de verplichting ontstaat om een extra voorziening op te nemen. Het effect op de reële waarde van de beleggingen en technische voorzieningen van een stijging respectievelijk daling van de marktrente met 1% is in de volgende tabel weergegeven:

	Beleggingen	Technische voorzieningen eigen rekening	Eigen vermogen
Toename marktrente 1%	-13.730	-23.263	9.533
Afname marktrente 1%	13.730	26.963	-13.533

Kredietrisico PGGM

Het kredietrisico wordt gedefinieerd als het risico dat tegenpartijen niet aan de contractuele verplichtingen kunnen voldoen. Het betreft leningen, obligaties en deposito's. PGGM beperkt het kredietrisico door eisen te stellen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen; minimaal een AA-rating.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico (inclusief kasstroomrisico) is het risico dat het volume en de timing van cashflows binnen circa een jaar niet op een adequate wijze zijn gemitteerd waarbij een tekort aan liquide middelen niet (eenvoudig) kan worden gecompenseerd door verkoop van activa. PGGM beschikt over een kredietfaciliteit bij PFZW die ruimschoots voldoende is om dit risico te beheersen. Deze faciliteit bedraagt € 150 miljoen.

Binnen het bedrag van € 150 miljoen is de volgende component afgezonderd:

PGGM Levensverzekeringen N.V. heeft de helft van het niet gestorte deel van het geplaatste aandelenkapitaal (obligo) opgenomen in de bepaling van het solvabiliteitsvermogen van PGGM Levensverzekeringen N.V. Hiertoe heeft PGGM N.V. de verplichting voor onbepaalde tijd om het volledige obligo van € 13,6 miljoen te separeren in de bestaande kredietfaciliteit tussen PGGM N.V. en PFZW en het obligo te storten op verzoek van PGGM Levensverzekeringen N.V.

Per 31 december 2012 is een zekerheid gegeven binnen deze faciliteit van € 13,6 miljoen (2011: € 63,6 miljoen).

Verzekeringstechnisch risico

Actuarieel risico ontstaat in samenhang met de toereikendheid van de verzekeringspremies en voorzieningen voor verzekeringsverplichtingen. Het maximale verzekeringstechnische risico wordt beperkt door uitsluiting of opslagen op het tarief en gezondheidswaarborgen. De portefeuille bestaat uit zowel langlevens als kortlevens producten. In de grondslagen voor de voorziening wordt rekening gehouden met het langlevensrisico. Het kortlevens risico is deels herverzekerd.

Enkelvoudige balans per 31 december 2012

(voor bestemming resultaat)

(bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	31 december 2012	31 december 2011
Activa			
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	29	20.837	30.517
Materiële vaste activa	30	121.008	119.581
Financiële vaste activa	31	162.903	301.484
Totaal vaste activa		304.748	451.582³
Vlottende activa			
Vorderingen	32	38.103	6.727
Totaal vlottende activa		38.103	6.727
Totaal activa		342.851	458.309³
Passiva			
Gestort en opgevraagd kapitaal		200	200
Wettelijke reserves		3.586	6.606
Agio reserves		158.712	158.712
Overige reserves		57.400	38.437
Onverdeelde winst		6.040	16.204
Totaal eigen vermogen	33	225.938	225.159³
Voorzieningen	34	8.976	12.012 ³
Langlopende achtergestelde schuld	35	57.000	57.000
Langlopende overige schulden	36	14.995	25.153
Kortlopende schulden	37	35.942	143.985
Totaal passiva		342.851	458.309³

³ De vergelijkende cijfers over 2011 zijn aangepast als gevolg van de stelselwijziging zoals opgenomen in paragraaf 1.3.

Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2012

(bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	2012	2011
Resultaat deelnemingen	31	23.251	32.372
Overig resultaat na belastingen	39	-17.211	-16.168
Resultaat na belastingen		6.040	16.204

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening 2012

Voor een waardevolle toekomst

De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening zijn gelijk aan de grondslagen die worden vermeld in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening. Voor de toelichting wordt verwezen naar de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening, met uitzondering van hetgeen hieronder is opgenomen.

Aangezien de enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2012 van PGGM N.V. in de geconsolideerde jaarrekening is verwerkt, is in de enkelvoudige jaarrekening volstaan met weergave van een beknopte winst- en verliesrekening in overeenstemming met artikel 2:402 BW.

29 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa wordt in de toelichting op de balans in de geconsolideerde jaarrekening nader toegelicht. Hiervan hebben de categorieën goodwill (geheel) en software (gedeeltelijk) betrekking op PGGM N.V.

30 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa wordt in de toelichting op de balans in de geconsolideerde jaarrekening nader toegelicht. De materiële vaste activa heeft betrekking op gebouwen en terreinen, gebouwen in ontwikkeling, installaties en andere bedrijfsmiddelen.

31 Financiële vaste activa

	31 december 2012	31 december 2011
Deelnemingen	149.965	246.689
Lening PGGM Advies B.V.	12.938	14.295
Actieve belastinglatenties	-	40.500
	162.903	301.484

Deelnemingen

De post deelnemingen kent het volgende verloop:

	2012	2011
Stand per 1 januari	246.689	355.808
Investerings	1.461	3.272
Desinvesterings	-	-38.251
Agio'stortings	15.032	10.002
Juridische herstructurering deelnemings	-	-116.615
Dividenduitkering	-136.468	-
Rechtstreekse vermogensmutatie deelnemings-	-	101
Resultaat deelnemings	23.251	32.372
Stand 31 december	149.965	246.689

Resultaat deelnemings

Het saldo heeft betrekking op de volgende deelnemings:

Naam	Vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal
PGGM Advies B.V.	Zeist	100%
PGGM Fondsenbeheer B.V.	Zeist	100%
PGGM Levensverzekering N.V.	Zeist	100%
PGGM Pensioenbeheer B.V.	Zeist	100%
PGGM Schadeverzekering N.V.	Zeist	100%
PGGM UFO B.V.	Zeist	100%
Kunst en Cultuur pensioenbeheer B.V.	Zeist	100%
Sociale Regeling Kunst en Cultuur B.V.	Zeist	100%
PGGM Vermogensbeheer B.V.	Zeist	100%
PGGM Reserve III B.V.	Zeist	100%
PGGM Reserve IV B.V.	Zeist	100%
Doctors Pension Funds Services B.V.	Utrecht	49%

Lening PGGM Advies B.V.

Het in 2011 door PGGM N.V. verstrekte leningsarrangement ten behoeve van de financiering voor het opbouwen van een future positie is in december 2012 volledig afgelost als gevolg van het beëindigen van het contract met Kas Bank N.V.

Actieve belastinglatenties

De actieve belastinglatenties hebben betrekking op tijdelijke fiscale en commerciële waarderingsverschillen van goodwill.

32 Vorderingen

	31 december 2012	31 december 2011
Vorderingen op groepsmaatschappijen	36.118	3.404
Debiteuren	67	84
Vorderingen op aandeelhouder	-	1.416
Overige vorderingen en overlopende activa	1.918	1.823
Totaal	38.103	6.727

De resterende looptijd van de vorderingen is korter dan 1 jaar.

Vorderingen op groepsmaatschappijen

De vorderingen op groepsmaatschappijen hebben betrekking op:

	31 december 2012	31 december 2011
PGGM Vermogensbeheer B.V.	12.768	-
PGGM Pensioenbeheer B.V.	11.527	-
PGGM Advies B.V.	11.460	3.286
PGGM Levensverzekeringen N.V.	276	34
PGGM Fondsenbeheer B.V.	85	53
Kunst en Cultuur Pensioenbeheer B.V.	2	30
PGGM Schadeverzekeringen N.V.	-	1
Totaal	36.118	3.404

Over de vorderingen op aandeelhouder en op groepsmaatschappijen wordt geen rente verrekend.

Overige vorderingen en overlopende activa

De overige vorderingen en overlopende activa per 31 december 2012 bestaat voornamelijk uit vooruitbetaalde kosten.

33 Eigen vermogen

	Gestort en opgevraagd kapitaal	Wettelijke reserves	Agio reserves	Overige reserves	Onverdeelde winst	Totaal
Stand 1 januari 2011	200	10.541	158.712	21.694	38.351	229.498
Mutatie stelselwijziging	-	1.937	-	-29.030	-	-27.093
Stand 1 januari 2011 na stelselwijziging	200	12.478	158.712	-7.336	38.351	202.405
Mutatie wettelijke reserve						
intern ontwikkelde software	-	-7.051	-	7.051	-	-
Mutatie latente belasting deelneming	-	-	-	101	-	101
Mutatie wettelijke reserve deelneming	-	-270	-	270	-	-
Mutatie herwaarderingsreserve terrein	-	1.449	-	-	-	1.449
Resultaatbestemming 2010	-	-	-	38.351	-38.351	-
Resultaat 2011	-	-	-	-	16.024	16.024
Stand 31 december 2011	200	6.606	158.712	38.437	16.024	220.159
Mutatie wettelijke reserve						
intern ontwikkelde software	-	-2.759	-	2.759	-	-
Mutatie latente belasting deelneming	-	-261	-	-	-	-261
Resultaatbestemming 2011	-	-	-	16.204	-16.204	-
Resultaat 2012	-	-	-	-	6.040	6.040
Stand 31 december 2012	200	3.586	158.712	57.400	6.040	225.938

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 1 miljoen (2011: € 1 miljoen), bestaande uit 1.000 aandelen met een nominale waarde van € 1.000 elk. Per 31 december 2012 zijn 200 aandelen geplaatst en volgestort.

De wettelijke reserves bestaan uit 3.1 miljoen (2011: 3.4 mln) herwaarderingsreserve voor het terrein en heeft voor € 0.5 miljoen (2011: € 3,2 miljoen) betrekking op geactiveerde kosten van de intern ontwikkelde software van het backoffice systeem van de pensioenadministratie.

De agioreserve is fiscaal geheel vol gestort.

34 Voorzieningen

De latente belastingschuld heeft betrekking op tijdelijke fiscale en commerciële waarderingsverschillen van gebouwen en terreinen.

De met medewerkers verbandhoudende voorzieningen voor reorganisatie, jubilea en incentives worden vanaf dat moment verantwoord in de balans van de enkelvoudige jaarrekening van PGGM N.V. Deze voorzieningen worden in de toelichting op de balans in de geconsolideerde jaarrekening nader toegelicht.

De andere voorzieningen hebben overwegend een langlopend karakter.

35 Langlopende achtergestelde schuld

De langlopende achtergestelde lening is op 31 december 2008 verstrekt door PGGM Coöperatie U.A. PGGM N.V. zal het bedrag van de lening per 31 december 2014 terugbetalen of zoveel eerder of later als partijen nader schriftelijk overeenkomen. De rente is 5,011% per jaar. Deze rente geldt gedurende de looptijd van de lening. De rechten van PGGM Coöperatie U.A. zijn achtergesteld bij de rechten welke door derden op PGGM N.V., nu of in de toekomst invorderbaar zijn.

36 Langlopende overige schulden

	31 december 2012	31 december 2011
Lening PGGM Levensverzekeringen N.V.	10.158	20.316
Lening PGGM Schadeverzekeringen N.V.	4.837	4.837
Totaal	14.995	25.153

De looptijd van de leningen is onbepaald. Er is geen aflossingschema afgesproken. De rente over de leningen van PGGM Levensverzekeringen N.V. en PGGM Schadeverzekeringen N.V. is een vaste rente van 4,2% (2011: 4,2%).

37 Kortlopende schulden

	31 december 2012	31 december 2011
Belastingen en premies sociale verzekeringen	7.282	6.462
Schulden aan kredietinstellingen	8.510	6.153
Crediteuren	4.477	2.618
Schulden aan aandeelhouder	1.625	-
Schulden aan groepsmaatschappijen	1	109.072
Kredietfaciliteit PFZW	-	10.009
Overlopende passiva	14.046	9.671
Totaal	35.941	143.985

De kortlopende schulden hebben allen een resterende looptijd van korter dan een jaar.

Schulden kredietinstellingen

De schulden kredietinstellingen betreffen schulden die worden aangehouden bij Nederlandse kredietinstellingen.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

De belastingen en premies sociale verzekeringen bedragen € 7,3 miljoen per 31 december 2012 (2011: € 6,2 miljoen) en hebben betrekking op te betalen loonheffing, sociale lasten en pensioenpremies.

Schulden aan groepsmaatschappijen

De schulden aan groepsmaatschappijen hebben betrekking op:

	31 december 2012	31 december 2011
PGGM UFO B.V.	1	-
PGGM Vermogensbeheer B.V.	-	68.926
PGGM Pensioenbeheer B.V.	-	40.123
Sociale Regelingen Kunst en Cultuur B.V.	-	23
Totaal	1	109.072

Over de schulden aan groepsmaatschappijen wordt geen rente verrekend.

Kredietfaciliteit PFZW

PGGM N.V. heeft een kredietfaciliteit bij PFZW. Voor de opgenomen kredietfaciliteit betaalt PGGM N.V. een rente gelijk aan EURIBOR met een opslag van 50 basispunten. De totale kredietfaciliteit is gemaximeerd tot € 150 miljoen. De kredietfaciliteit is aangegaan vanaf 1 januari 2008 voor onbepaalde tijd. Er is geen aflossingsregeling afgesproken.

38 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Aansprakelijkheidsstelling dochters

PGGM N.V. heeft voor de dochters PGGM Levensverzekeringen N.V. en PGGM Schadeverzekeringen N.V. een aansprakelijkstelling getekend conform art. 403 lid 1 sub f, waarbij zij zich hoofdelijk aansprakelijk stelt voor de uit rechtshandelingen voortvloeiende schulden van deze dochters.

Obligoverplichtingen

PGGM Levensverzekeringen N.V. heeft de helft van het niet gestorte deel van het geplaatste aandelenkapitaal (obligo) opgenomen in de bepaling van het solvabiliteitsvermogen van PGGM Levensverzekeringen N.V. Hiertoe heeft PGGM N.V. de verplichting voor onbepaalde tijd om het volledige obligo van € 13,6 miljoen (2011: € 13,6 miljoen) te separeren in de bestaande kredietfaciliteit tussen PGGM N.V. en PFZW en het obligo te storten op verzoek van PGGM Levensverzekeringen N.V.

Verstreckte zekerheden

PGGM N.V. stelt zich hoofdelijk aansprakelijk voor de door PFZW aan PGGM Coöperatie U.A. verstreckte achtergestelde langlopende lening van € 57 miljoen.

Ontvangen zekerheden

PGGM Coöperatie U.A. stelt zich hoofdelijk aansprakelijk voor de aflossing van de door PFZW verstreckte kredietfaciliteit aan PGGM N.V.

Afgegeven garantie Rabo PGGM PPI

PGGM heeft een garantie afgegeven van € 875.000 ter financiering van kosten van Rabo PGGM PPI.

Onder de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen bestaan geen verplichtingen met een looptijd langer dan vijf jaar.

39 Overig resultaat na belastingen

Overig resultaat na belastingen heeft betrekking op:

	2012	2011
Afschrijvingen immateriële vaste activa	-10.213	-10.101
Overige kosten	-6.998	-6.067
Totaal	-17.211	-16.168

De overige kosten hebben een incidenteel karakter.

Zeist, 5 juni 2013

Raad van bestuur,

E.F. Bos

P.A.M. Loven

Raad van commissarissen,

H. de Boon (voorzitter)

M.W. Dijkshoorn

M.R. van Dongen (onder voorbehoud goedkeuring DNB)

W.E.L. van Kerkvoorden

L.J. de Waal

W.H. de Weijer

Overige gegevens

Voor een waardevolle toekomst

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de aandeelhouder van PGGM N.V.

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening over 2012 van PGGM N.V. te Zeist gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2012 en de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2012 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van de raad van bestuur

De raad van bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). De raad van bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als hij noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het inrichten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door de raad van bestuur van de vennootschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van PGGM N.V. per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Utrecht, 5 juni 2013

KPMG Accountants N.V.
A.J.H. Reijns RA

Statutaire bepalingen omtrent bestemming van het resultaat

Artikel 27 van de statuten luidt als volgt:

- 27.1 Uitkering van winst ingevolge het in dit artikel bepaalde geschiedt na vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
- 27.2 De algemene vergadering is bevoegd op voorstel van de raad van bestuur de winst geheel of ten dele te reserveren dan wel geheel of ten dele uit te keren.
- 27.3 De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het bedrag van het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.
- 27.4 Ten laste van de door de wet voorgeschreven reserves mag een tekort slechts worden gebracht voor zover de wet dat toestaat.
- 27.5 Bij de berekening van de verdeling van een voor uitkering op aandelen bestemd bedrag tellen de aandelen die de vennootschap in haar kapitaal houdt niet mee.

Voorstel bestemming van het resultaat

Voorgesteld wordt het resultaat over 2012 van € 6,0 miljoen positief ten gunste van de overige reserves te brengen. Dit voorstel is niet in de overige reserves verwerkt.

Gebeurtenissen na balansdatum

DPFS

Eind 2012 heeft PGGM N.V. een memorandum of understanding ondertekend waarin is opgenomen dat PGGM N.V. de resterende aandelen DPFS in 2013 zal verwerven. De overdracht van de aandelen DPFS is per 1 april 2013 geëffectueerd. Vanaf die datum heeft PGGM N.V. een 100% belang in DPFS verkregen. Daarmee heeft PGGM N.V. ook de volledige zeggenschap over DPFS. DPFS zal vanaf 1 april 2013 in PGGM N.V. worden geconsolideerd.

Verkoop schadeportefeuille

Begin april 2013 heeft PGGM Schadeverzekeringen N.V. de schadeportefeuille verkocht. De verkoop is onder voorbehoud van de goedkeuring van DNB.

Aflossing langlopende achtergestelde schulden

Eind april 2013 heeft PGGM N.V. € 28,5 mln op de langlopende achtergestelde lening aan PGGM Coöperatie U.A. afgelost.